

Turíce piaristov

V rámci Kalazanského
jubilejného roku
možno získať
plnomocné odpustky

str. 4

Čest' človeka

Arcibiskup Cyril Vasil', SJ,
o tom, odkiaľ pochádza
a v čom spočíva čest'
človeka

str. 8

Krása kníh

Hodnota kódexov
v kresťanskom stredoveku
súvisí aj s ich miestom
v liturgii

str. 14

Životológia

V ostatných desaťročiach sa vari najčastejšie skloňuje slovo *reforma*. Málokto si však uvedomuje etymológiu tohto slova, ktoré sa skladá z predpony *re* (opäť, znova, späť) a zo základu *forma* (podoba, vzhľad, tvar). Takže každá reforma predpokladá pôvodnú formu, a preto Gilbert K. Chesterton hovorí: „Reforma je metafora pre rozumných a od-hodlaných ľudí, ktorí jasne vidia, že niečo stratilo tvar, a chcú ho napraviť, pretože ten tvar poznajú.“

Podľa tohto anglického majstra paradoxa však žijeme v storočí „nezdravého nerozumu“. Reformujeme totiž bez ohľadu na formu. Dokonca aj na tú novovzniknutú.

Tento školský rok sa v piatich slovenských stredných školách začal vyučovať nový predmet – životológia. Odhliadnime teraz od prazvláštnej a nelogických názvov predmetu a oblastí, ktorými sa zaobere (vnútroveda, vzťahológia, kariéristika a združíčko), hoci dokazujú, že aj taký majster, akým bol už citovaný Chesterton, sa mylí, keď tvrdí: „Zdá sa, že už nič normálneho, čo by sa ešte normálnemu človeku dalo zobrať, neexistuje.“ Žiaľ, majstre, existuje...

Autorka projektu spolu so svojím „tímom nadšencov“ chcú „meniť slovenské školstvo svojím vlastným spôsobom – nená-silne, radostne, zážitkovo, analyticky, komunikáciou“: „Sme tu na to, aby sme ťa naučili, ako pochopiť samého seba a ostatných okolo teba. Rešpektovať druhých a ako byť rešpektovaný. Ukážeme ti ako fungujú ,komunikačné toky' medzi tebou a dos-pelými, tvojimi rovesníkmi a autoritami. Naučíme ťa ako rozví-núť tvoje silné stránky osobnosti a plne využiť tvoj potenciál a pomôžeme ti nastaviť tvoje životné ciele tak, ako si to ty pred-stavuješ. Dáme ti všetky nástroje na to, aby si tieto svoje po-znatky a zručnosti vedel odovzdávať d'alej, stať sa súčasťou ko-munity a rozširovať tieto poznatky efektívne d'alej,“ píše sa na oficiálnej stránke Životológie. A to všetko len v priebehu jednej vyučovacej hodiny týždenne! Hodiny sa vraj nesú „v znamení tém, ktoré momentálne študentov zaujímajú alebo trápi“, a po-dľa toho sa aktuálne upravujú.

Životológia má naučiť teda mladých ľudí úspešne žiť. Sancta simplicitas! Reforma bez formy – a to pôvodnej i novej. De Saint-Exupéry by povedal, že je to rovnaká hlúpost, ako ľudia, „ktorí si neberú vodu do džbánu, potom ho zavriú do skrine, pretože milujú spev fontán“...

Spisovateľ Fiodor M. Dostoevskij však hovorí, že „tajom-stvo jestvovania človeka nie je v tom, aby len žil, ale v tom, pre-čo má žiť“. Bude to vedieť úspešný absolvent životológie? Po-chopí Ježišovu Reč na vrchu? Bude mu vzorom milosrdný Sa-

Daniel Bonnell: *Odmietnuté*

marítan? Bude vedieť, čo mal na mysli Mahátma Gándhí, keď povedal, že „len ten obstojí v živote, kto sa naučil trpieť“?

„Žiť v pokoji a umrieť v pokoji môžeme len vtedy, keď sme si celkom vedomí svojej úlohy, aj keď je bezvýznamná. Jedine to robí šťastným. A čo dáva zmysel životu, dáva zmysel aj smrti,“ hovorí de Saint-Exupéry. A Blaise Pascal dopĺňa: „V každom človeku je priečasť, ktorú môže naplniť len Boh.“ Boh, nie ex-perimenty. Nie planá diskusia, ale v tiche sa vhľbiť do seba, pre-tože sa jasne ukazuje, že v súčasnosti by sme mali viac medi-tovať a menej diskutovať. Sv. Augustín hovorí, že každá falos-ná náuka má istú prímes pravdy, no nie v triednej diskusii obja-vuje človek seba a svoje vnútro, ale v meditácii. A až raz spo-známe, čo je vnútorný život, poradíme si aj s najťažším von-kajším životom. Pochopíme, že nejde o presadzovanie seba, ale ísť spoločne s druhými, nie presadzovať svoj život, ale ho na-sadzovať. Nejde o to, aby sme si užívali, ale dávali, nie aby sme boli milovaní, ale milovali; nie aby sme očakávali, ale vytvá-rali; nie aby sme sa vyhýbali utrpeniu, ale ho zmysluplne zná-sali. Nejde o to, aby Boh robil, čo chcem ja, ale aby som ja ro-bil, čo chce Boh.

A preto Blaise Pascal pokračuje: „Človek – to je predovšet-kým biedna danosť. No merať ho treba podľa ideálu, ktorý má o ňom Boh. Potom človek nekonečne prevyšuje človeka.“

Takúto reformu potrebujeme všetci.

PAVOL PRIKRYL

**Podporte časopis
VOX**

**V roku 2017 ho môžete podporiť
aj poukázaním**

2 % z dane.

Viac informácií získate na www.vox.prikryl.sk

Vox In Deserto

Nebeský Otec, prichádzame dnes pred teba a chceme ňa poprosiť o odpustenie a požiadajť o riaďenie a sprevádzanie.

Vieme, že tvoje Slovo hovorí: „Beda tomu, kto zlo nazýva dobrom“, ale to je presne to, čo sme urobili.

Opustili sme našu duchovnú rovnováhu – a prevrátili sme naše hodnoty.

Výkoristovali sme chudobných – a nazvali sme to lotériou.

Ódmieňali sme lenivosť a – nazvali sme to prosperitou.

Zabíjali sme našich nenanodených – a nazvali sme to vol'bou.

Ospravedlnili sme tých, ktorí robia potraty – a nazvali sme to opodstatnením.

Zanedbávali sme disciplínu u našich detí – a nazvali sme to budovaním ich osobnosti.

Zneužívali sme moc a – nazvali sme to politikou.

Dychtili sme po susedovom postavení – a nazvali sme to ambíciou.

Zaplavili sme vzduch zneuctovaním a pornografiou – a nazvali sme to slobodou vyjadrovania.

Vysmievali sme sa zo starobyty hodnôt našich dedov a – nazvali sme ich tmárvstvom.

Preskúmaj nás, Bože, a spoznaj dnes naše srdcia, očistí nás od každého hriechu a urob nás slobodnými. Amen!

(Modlitba pastora Jcea Wrighta)

(Daniel Bonnel: Najcennejšia perla)

V rámci Kalazanského jubilejného roku možno získať plnomocné odpustky

Turíce piaristov

Pri príležitosti 400. výročia založenia Rádu chudobných regulárnych klerikov Matky Božej Zbožných škôl a 250. výročia kanonizácie sv. Jozefa Kalazanského pápež František vyhlásil Kalazanský jubilejný rok, ktorý sa začal 27. novembra 2016 a skončí sa 27. novembra 2017.

Rád chudobných regulárnych klerikov Matky Božej zbožných škôl, známy ako piaristi, sa pred štyristo rokmi stal na podnet pápeža Pavla V. prvou kongregáciou v Cirkvi so zameraním na výchovu detí a mládeže, zvlášť chudobných. Zakladateľa piaristov sv. Jozefa Kalazanského vyhlásil za blahoslaveného pápež Benedikt XIV. v roku 1748 a za svätého Klement XIII. v roku 1767. Pápež Pius XII. ho pri príležitosti 300. výročia jeho smrti a 200. výročia jeho beatifikácie vyhlásil za nebeského patróna všetkých kresťanských základných škôl.

Sv. Jozef Kalazanský pochádzal zo severu Španielska a hlavné dielo rozvinul v Ríme, odkiaľ sa rozšírilo do mnohých krajín. Na územie Slovenska, do Podolíncu, prišli piaristi ešte za života sv. Jozefa Kalazanského v roku 1642 a dodnes sa venujú vyučovaniu detí a mládeže. Pátri piaristi v súčasnosti pôsobia v Nitre, Trenčíne a v Prievidzi, kolégium je tiež vo Svätom Jure.

PÁPEŽOV LIST

Obe okruhle výročia si učil aj Svätý Otec František. V liste generálnemu predstavenému otcov piaristov pátrovi Pedrovi Aguadovi Cuestovi napísal: „*Chcem byť aj ja súčasťou tejto krásnej slávnosti, a to nielen pri oslavе memoriaďného historického milnínika, ktorý ste napisali od čias zakladateľa až do dnešného dňa, ale chcem Vás aj povzbudiť, aby ste v písaní histórie pokračovali s nadšením, nasadením a nádejou ,Bohu na slávu, blížnemu na pomoc’.*”

Pápež František vysoko vyzdvihol aj piaristické dielo. V liste pátrovi Cuestovi citoval „*silné vyjadrenia*“ sv. Jo-

zefa Kalazanského, ktorými popísal službu, ktorej zasvätil svoj život: „*Veľmi dôstojná, veľmi šlachetná, veľmi záslužná, veľmi dobročinná, veľmi prospešná, veľmi potrebňa, hlboko zakorená v našej prirodzenosti, veľmi cenná, veľmi príjemná a veľmi slávna.*“ Zároveň piaristom pripomenal, že „*mnoho potrieb, na ktoré odpovedáte v súčasnosti, ostávajú nadálej tie isté: deti a mládež potrebujú nasýtenie chlebom zbožnosti a vzdelenia, spoločnosť potrebuje byť premenená podľa hodnôt evanjelia, Ježišove vyučovanie musí byť priniesené všetkým ľuďom a nárom.*“

vyzval pápež František piaristov a dodal: „*Pozývam vás žiť tento jubilejný rok ako nové Turíce piaristov.*“

PONÍŽENOSŤ

Svätý Jozef Kalazanský povedal: „*Najkratší a najjednoduchší spôsob, ako byť vyzdvihnutý k sebapoznaniu a odtiaľ k poznaniu atribútov milosrdensť, múdrost a nekonečnej trpežlivosti Boha, spočíva v ponížení sa a dávaní svetla detom, zvlášť tým, ktorí sú najviac bezmocní, pretože v očiach sveta je to práca tak nízka a tak odporňá, že málo-ko sa chce k nej ponížiť.*“ Zakladateľ rehole piaristov objavil, že opravdivou cestou poznania seba samého a cvičenia sa v tých najvyšších cnostach bolo sklonenie sa k detom, predovšetkým k tým najopustenejším, aby boli prioritahnuté k svetu.

Podľa Svätého Otca Františka „*byť súčasťou rehoľnej rodiny znamenalo pre svätého Jozefa Kalazanského zvoliť si cestu neprestajného a rozhodného poníženia sa. Byť piaristom podľa definície znamená byť človekom v stave zniženia sa, byť malým, ktorý sa vie identifikovať s malými, chudobným, ktorý sa ideifikujeme s chudobnými.*“ A pretože podľa pápeža je „*história našej spásy príbehom najvyššieho poníženia sa*“, vďaka výchovnej charizme piaristov je možné pozorovať obrovský potenciál, z ktorého môžu piaristi „*ešte mnoho len objavíť*“. Svätý Otec aj v zmysle svojho doterajšieho pontifikátu ukázal, kde je kresťanská výchova privilegovaným prostriedkom na dosiahnutie takejto méty: „*Predovšetkým medzi tými najchudobnejšími a všade tam, kde Radostná zvest' dostáva mälo priestoru, alebo sa dotýka života len okrajovo.*“

František tiež ocenil, že otcovia piaristi v odozve na želanie Druhého vatikánskeho koncilu, ktorý vyzval na aktívnejšiu účasť laikov na živote Cirkvi, „*otvorili cestu pre piaristické fraternity*“, pozývajúc mužov a ženy dobrej vôle zdieľať ich charizmu a ich poslanie, podporujúc tak bohatú škálu povolaní.

„*Počas výročí, ktoré oslavujeme a ktoré budete prezívať ako Kalazanský jubilejný rok, verím, že budete pamätať na to, kym ste a k čomu ste povolení,*“

»»

APOŠTOLSKÉ POŽEHNANIE

Piaristi si na Kalazanský jubilejný rok vybrali motto *Vychovávať, hľať, pretvárať*. V zmysle tohto hesla povzbudil pápež piaristov, aby im Boh pomohol byť „*prorocky prítomnými na tých miestach, kde deti nespravodlivo trpia*“ a motto nech im „*ukazuje smer a vedie vás*“: „*Ostaňte otvorení a pozorní na usmernenia, ktoré vám Duch vnuká. Predovšetkým nasledujte stopy, ktoré majú deti a mladí napísané v očiach. Hľadte im do tváre a nechajte sa nakaziť ich iskrou, aby ste boli nositeľmi budúcnosti a nádeje.*“

Na záver listu pápež František zveril rehoľu, kalazanskú rodinu, ako aj piaristickej fraternity preblahoslavenej Panne Márii, ktorej meno piaristické Zbožné školy nesú: „*Mária, ktorá bol najprv učiteľkou Ježiša, nech je vaším vzorom a ochranou v tom, ako pokračovať v realizácii svojho poslania, sprevádzat malíckych v ústredy Božiemu kráľovstvu. V tomto duchu vám všetkým udeľujem osobitné apoštolské požehnanie.*“

PLNOMOCNÉ ODPUSTKY

Apoštolská penitenciária, na základe právomoci udelených Svätým Otcom Františkom, udelila od 27. novembra 2016 do 27. novembra 2017, teda v čase trvania Kalazanského jubilejného roku, plnomocné odpustky za obvyklých podmienok – svätá spoved, svätej prijímanie a modlitba na úmysel Svätého Otca. Tieto odpustky „*môžu získať veriaci v skutočnom pokání, vede-*

Dobový záber na kláštorný komplex piaristov v Nitre

ní láskou, vo všetkých kostoloch, miestach uctievania, svätyniach a farnosťach, kde pôsobia piaristi, a ktoré môžu byť tiež použité ako druh obety za duše veriacich v očistci,“ píše sa v Dekréte ku Kalazanskému jubilejnemu roku, ktorý vydala Apoštolská penitenciária.

Odpustky sa dajú získať pri splnení nasledujúcich podmienok:

- účasť na slávení slávností Jubilea aspoň na nejaký určitý čas,
 - modlitba za svoju vlastnú vernosť kresťanskému povolaniu,
 - modlitba za knázské a rehoľné povolania,
 - modlitba za ochranu pre rodiny,
 - modlitba *Otče náš, Vyznanie viery* a nejaká invokácia k Panne Márii, ako aj a k svätému Jozefovi Kalazanskému.
- pad-

Dni slávenia Kalazanského jubilejného roku

- 27. 11. 2016 – slávnoštne otvorenie Kalazanského jubilejného roku
 - 31. 1. 2017 – deň schválenia konštitúcií je deň vdăkyvzdania za piaristickej povolania
 - 6. 2. 2017 – deň obnovy piaristickej služby kresťanskej výchovy (spomienka sv. Doroty – mučenice)
 - 6. 3. 2017 – ústredný deň Jubilea – deň založenia rehole
 - 25. 3. 2017 – deň modlitby za novicov
 - 2. 4. 2017 – deň piaristickej misií
 - 15. 4. 2017 – deň identifikácie – schválenie nových konštitúcií podľa II. Vatikánskeho koncilu
 - 8. 5. 2017 – Sviatok Panny Márie – Matky Zbožných Škôl – Deň obnovy zasvätenia piaristickej diel Panne Márii
 - 31. 5. 2017 – deň modlitieb za piaristickej povolania
 - 8. 7. 2017 – deň piaristickej kolégii – deň služby chudobným
 - 25. 8. 2017 – Sviatok sv. Jozefa Kalazanského, zakladateľa rehole
 - 26. 9. 2017 – deň modlitieb za piaristickej klerikov
 - 25. 11. 2017 – uzavretie Kalazanského jubilejného roku
- V Slovenskej piaristickej provincii sa za ústredný deň Ju-

bilea stanovuje 28. 3. 2017, keď sa uskutoční aj Kalazanské fórum v Nitre.

Slávenie Jubilea sa môže pripomenúť na každej školskej, detskej a mládežníckej svätej omši a na svätých omšiach, pri ktorých si spomíname na svätých alebo blahoslavených z piaristickej rodiny v našich piaristickej kostoloch a kaplnkách.

-r-

Čo sa teraz označuje za hodnoty, malo svoj výraz v oboch zdrojoch západnej civilizácie

Legitimizovať človeka

Profesor RÉMI BRAGUE (na snímke) je francúzsky filozof, ktorý v roku 2012 získal Ratzingerovu cenu. Na konci minulého roku poskytol rozhovor redaktorke vatikánskeho denníka *L’Osservatore Romano*.

Vo svojom diele sa zaoberáte pojmom hodnoty ako takej. Ako sa zdá, tento pojem sa zneužíva, pretože sa takmer všetci dovolávajú akýchsi hodnôt, aby obhajovali čokoľvek alebo opak čohoľvek. Ide vari o výraz toho, čo spisovateľ Gilbert K. Chesterton nazýval „pobláznené kresťanské čnosti“?

Pojem hodnota je mojím oblúbeným nepriateľom. To, čo sa v súčasnosti označuje za hodnoty, malo svoj výraz v oboch zdrojoch západnej civilizácie, totiž v pohanskej i kresťanskej, označovalo sa to však iným slovom. Pohania hovoria o čnosti, zatial' čo Židia a kresťania hovoria o prikázaniach. Obsah je však rovnaký. Desatoro je možné prepísat' v registri čnosti. Prikázanie *Nezabiješ!* by sa tak stalo čnosťou spravodlivosti, *Nescudzoložíš!* by bolo čnosťou umierenosťi. A zasa naopak, Aristotelovu *Etiku Nikomachovu* by bolo možné transponovať do židovského či kresťanského kontextu. Napokon, presne to sa historicky aj dialo. Veľkí kresťanskí moralisti patristickej doby a stredoveku prevzali bez citácií morálne koncepty, ktoré nájdeme u Cicera či Seneca, odkopírovali celé state. Mám na mysli napríklad traktát Rogera Bacona, františkánskeho moralistu z konca 13. storočia, ktorý je plný, slovo od slova prepísaných pasáží zo Senecu.

Od týchto čností a prikázaní sme neskôr prešli k diskusii o hodnotách. Keď hovoríme o hodnote, predpokladáme, že jej predchádzalo akési hodnotenie. Znamená to, že v určitej chvíli, v istom, bližšie nedefinovanom okamihu, sme sa rozhodli niečo ohodnotiť a povedali sme, že táto vec stojí toľko a toľko, čo je poňatie čiastočne ekonomickej pôvodu. Ide v ňom o to, že niečo dávam, aby som niečo získal. Pojem hodnoty má teda jednu veľkú nevýhodu, pretože predpokladá, že skutočnosť ako taká nemá nijakú cenu, a že sme to my, kto jej túto hodnotu dáva. Vidíme to v ekonomickej oblasti, v spôsobe, akým

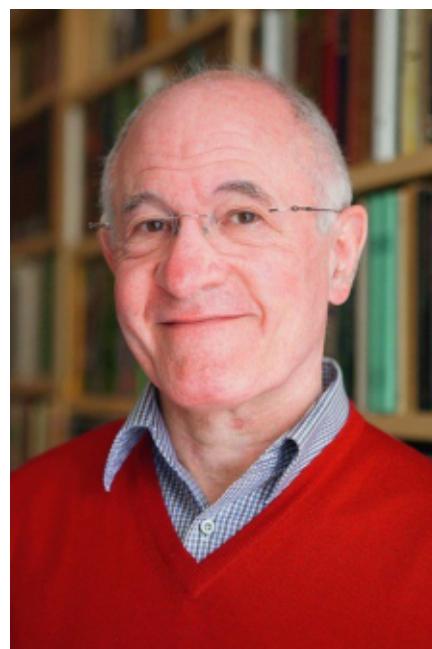
John Locke vysvetluje, že hodnota večí, produktov, sa odvodzuje od ľudskej práce. To, čo nám dáva príroda, takmer nijakú hodnotu nemá. Hodnotu dáva ľudská práca.

Ako sa v súčasnosti definuje hodnota?

Tento pojem má svoj vrchol u Nietzscheho, ktorý dokázal previesť hodnoty na trh ideí. Dal im ušľachtilosť a usiloval sa hľadať inštanciu, ktorá im udeľuje hodnotu. Domnieval sa, že učinil veľmi zaujímavý objav, keď povedal, že touto inštanciou je vôľa k moci. Väčiam dáva hodnotu vôľe k moci. Musím vec mať, musím ju vlastniť, pretože tak potvrdzujem a rozširujem si akčný rádius a hĺbku vplyvu svojej vlastnej vôľe k moci. Problém však je, že z tohto hľadiska vstupujú hodnoty do dialektiky, ktorá ich ničí, pretože ak to, čo má cenu, tým, čomu som ja sám cenu priradil, bude mať ona aktivita, skrz ktorú zhodnocujem určitú vec, väčšiu váhu než hodnota samotná. „*Odhadovať cenu, to samotné je všetkých cenených vecí cena,*“ hovorí Nietzsche.

Ohodnotenie nejakej veci zároveň túto vec znehodnocuje, pretože úkon vôle k moci vo mne, ktorý hodnotu určuje, má väčšiu cenu než samotná hodnota.

Znamená to, že samotný úkon ohodnotenia nejakej veci zároveň túto vec znehodnocuje, pretože úkon vôľe k moci vo mne, ktorý hodnotu určuje, má väčšiu cenu než samotná hodnota. A tak je pojem hodnoty zo svojej definície odsúdený k sebazničeniu. Rozvíja sa tak akási zhánka za stále väčšou hodnotou, pretože vo chvíli, keď sa jedna stanoví, konštatujeme, že v skutočnosti

nejde o nič zvláštne a že je treba nejakú novú. Pre mňa, a nielen pre mňa, je tak trochu podivné, že sa tento pojem dostal do kresťanskej debaty.

V politickom svete sa v súčasnosti vo veľkom hovorí o „našich hodnotách“, pričom ani nevieme, čo sa tým myslí. Ja si myslím, že by bolo lepšie zmeniť logiku, prestať hovoriť o hodnotách a znova začať hovoriť o čnostiach či prikázaniach, alebo ešte jednoduchšie – a dobre. Nie sme to totiž my, kto stanovuje, či je niečo dobré. Podľa mňa je teda možné hodnoty eliminovať.

Na konci renesancie teda dochádza k prevráteniu predstavy, akú má človek o sebe vo vzťahu k Bohu a ku kozmu a chápaniu vlastnej dôstojnosti. Ako dochádza k tejto zmene paradigm?

Ku skutočnej zmene dochádza na začiatku 17. storočia. Ide o tretiu etapu rozvoja humanistickej myšlienky. Predpokladám, že existuje prechod od dôstojnosti a šľachetnosti, ktoré sú pokojne vlastnené, k nadradenosťi, ktorú treba získať podriadením všetkého ostatného a ktorá je dôsledok vývoja psychologickej povahy. Tento jav prirovnaný k obrazu, či skôr k postave, ktorá potrebuje ukazovať, že má väčšiu hodnotu než ostatní: je to „zbohatlík“. Zbohatlík nemá ušľachtilosť. Ukazuje na to pôvod slova *snob, sine nobilitate*.
»»

Kto ušľachtilosť nemá, musí snobsky prehliadať ostatných, aby ukázal svoju hodnotu.

Zdá sa, že túžba moderného človeka, ktorý chce, počínajúc 17. storočím, dobyť prírodu, aby v skutočnosti súvisela so stratou vedomia vlastnej dôstojnosti. Je zaujímavé sledovať tradíciu traktátov *De nobilitate* (*O ušľachtilosti*). Objavujú sa v polovici 15. storočia a prechádzajú celým 16. storočím. Ustávajú vo chvíli, keď ich nahradza projekt technického ovládnutia prírody. Moderný človek je nahodený pochybnosťami o sebe samom, už si nie je istý, že mu Boh dal väčšiu dôstojnosť než ostatnej prírode, a usiluje sa to napraviť tým, že ju chce ovládnuť. Na túto predstavu sme doteraz viazaní, hoci ekologické hnutie túto tendenciu mierne utlmiло. Toto hnutie sa pokúša rozvíjať vedomie dlhu, ktorý máme voči prírode, no chýba mu metafyzický základ, podľa ktorého je príroda stvorením. Ak totiž nie je príroda stvorením, nie je zrejmé, prečo by sme k nej mali mať nejaký rešpekt. Ak ju však chápeme ako stvorenie, človek má potom akúsi úlohu – predovšetkým usporiadavať ju, čistiť a starovať sa o ňu. V opačnom prípade sa pochybujeme medzi postojom brutálneho, násilného ovládania prírody, a akousi jej idolatriou, ktorá môže dôjsť až tak ďaleko, že bude požadovať vyhubenie ľudského druha, aby sa mohla príroda navrátiť sama sebe.

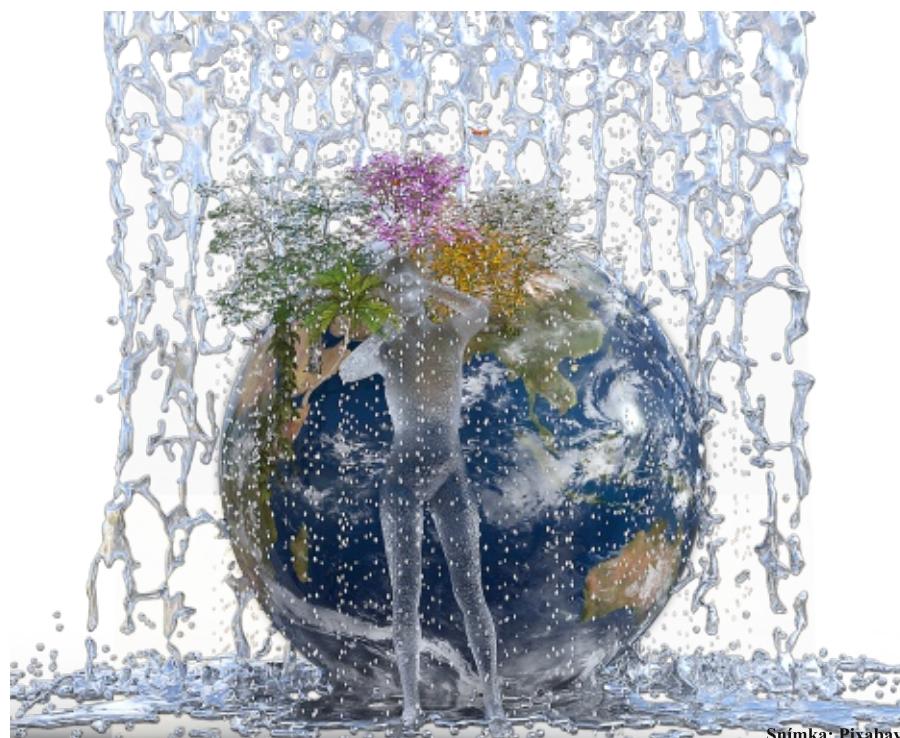
Znamená to, že dochádzame k novej paradigmie, ktorá má pôvod v zlyhaní novovekej koncepcie, alebo naopak – ide o akúsi jej labutiu pieseň?

Novoveká koncepcia zaznamenala aj veľké úspechy. Máme na mysli najmä oblasť medicíny či poľnohospodárstva. Otvorila aj veľké možnosti serióznym prírodným vedám, ktoré sú presnejšie než predstavy, ktoré mal o nich starovek. Dokonca ani Aristoteles, ktorý je akýmsi non plus ultra antickej fyziky, neobstojí, keď ho postavíme vedľa Galilea.

Neviem, či sa rysuje nová paradigma, ale povedal by som, že by sa mala náčrtiť.

Čo v tomto zmysle navrhujete?

Ak nedokážeme legitimizovať človeka, podať platné dôvody jeho bytia ako takého, nebudem mať dôvod, prečo d'alej existovať. Zostávala by len možnosť organizovať súžitie tých, ktorí tu už sú, a zároveň si zakázať vzťah k budúcim generáciám, ktorých sa nemôžeme opýtať na názor. Budúcnosť ľudstva by sa v nijakom prípade nesmela ponechať

Snímka: Pixabay

na inštinkt, ako to robia niektorí, pretože už sme schopní rozhodovať, či tu budúce generácie budú či nie. Inštinkt fungoval ako to, vďaka čomu ľudský druh rozumel, že chce prežiť. Ak je to teda tak, ako sa hovorí, že totiž všetko je výsledkom evolúcie – čo je napokon nevhodný spôsob vyjadrovania; nehovoríme predsa, že dejiny vyprodukovali Napoleona –, vedia to k dedukcii, že pôsobenie slepých síl vyprodukovalo inteligentnú bytosť. Práve táto inteligentná bytosť však už nemá právo robiť vedome a slobodne to, čo vytvorila nevedome a neslobodne. Bola by to nazozaj velezrada na našom rozume...

Tiež by bolo náročné, ak tak smie povedať, dať konkrétny obsah najklassickejšej definície človeka ako *animal rationale*, rozumný živočích. Ide zachovanie oboch dimenzií tak, aby sa racionalnosť nestavala proti živočisnosti. Podľa mňa naša súčasná úloha spočíva práve v zmierení oboch týchto dimenzií, ktoré majú tendenciu sa navzájom vzďaľovať. Vezmieme si napríklad transhumanizmus (*hnutie usilujúce sa pomocou aplikácie vedeckých objavov vylepšovať mentálnu a fyzickú stránku človeka a odstraňovať jeho nežiaduce a nedokonalé aspekty – pozn. red.*), na ktorý nemám presne ujasnený názor, pretože som ho neštudoval do hĺbky. Neviem ani, či samotná jeho idea je uskutočiteľná, ale veľmi zaujímavé je na ňom to, že dosvedčuje akúsi beznádej vo vzťahu k človeku takému, aký teraz je, a kladie si teda za cieľ ho presiahnuť.

Boli časy, keď sa usilovalo o rozvíjanie ľudstva, o jeho väčšiu silu a mo-

rálne kvality. Odtiaľ je aj dvojaký význam adjektív ľudský: hovoríme napríklad o ľudskom zachádzaní so zvieratami, čo je veľmi presný význam. Zároveň je tu však pocit, že, ako to prvý raz formuloval Nietzsche, človek je čímsi, čo musí byť prekonané. Je to známa formulácia Zarathustru a neviem, čo tým presne myslí. Flirtuje s Darwinom, prítomným v celom európskom intelektuálnom živote, aby na konci svojho života vyhlásil, že nikdy nechcel povedať, že by bolo potrebné nahradiť človeka nejakým novým druhom. V takom prípade sa mal však vyjadrovať trochu jasnejšie! Najmä, keď hovorí: „*Prešli ste cestu od červia k človeku. Hlásam vám nadčloveka.*“ Ide tu o veľmi jasné narážku na biológiu. V každom prípade to, čo ma na tomto mieste zaujíma, je konštatovanie, že dochádzá k strate dôvery v človeka, pretože sa má nahradiť niečím iným. Alebo ide rozhodne o vôľu vylepšiť ho tak, aby už nepotreboval morálku, pretože tomuto prerobenému človeku by ani neprišlo na um konáť zle, v rozpore s pravidlami dobra a zla.

V knihe *La règle de l'homme. Genèse et étude du projet moderne* uvádzam niektoré kuriózne prípady, napríklad Robespierra, podľa ktorého by bolo ideálne vytvoriť človeka spontánne čosťného, ktorý by nemal potrebu klásiť si otázky. Sny terajších čias sú tak trochu podobné. Neviem, či je čnosť tým, o čo sa transhumanisti usilujú predovšetkým, ale ich koncepcia sa radí k tendencii, ktorá je oveľa staršieho dátu, ako by sa mohlo zdáť.

SOLÈNE TADIÉOVÁ/RV

Arcibiskup Cyril Vasil', SJ, o tom, odkiaľ pochádza a v čom spočíva čest' človeka

Čest' človeka

Ked' chceme v bežnej reči povedať niečo pekné o človeku, povieme o ňom, že je to čestný človek. Ak nás niekto sklamal, hovoríme, že si ho už viac nemôžeme ctiť.

Pojem *čest'* je prítomná v ľudských dejinách, vo všetkých kultúrnych a náboženských kontextoch. Ako ho chápeme v kresťanstve? V čom spočíva čest' človeka?

HĽADAJÚC DÔSTOJENSTVO
V slovenských dejinách sa pravdepodobne prvý raz stretávame s písomnou zmienkou o cti v najstaršom životopise sv. Konštantína-Cyrila, napísanom krátko po jeho smrti. V 9. kapitole, pri opise prijatia sv. Cyrila na dvore charzarského vládca, čítame (v preklade Jána Stanislava): „*I prišiel ta (a) ked' chceli k obedu sadnúť u kagana, opýtali sa ho, hovoriac: „Aká je tvoja hodnosť (v origináli *kaja* jest' tvoja čest', pozn. red.), nech ta posadíme podľa tvojho stupňa. On riekoł: „Deda som mal veľkého a slávneho veľmi, ktorý blízko cisára stával, a danú mu slávu vlastnou vôleou odvrhnúc, vyhnaný bol, a do cudzej zeme príduc, schudobnel, a tu ma zrodil. Ja dedovo vol'akadajšie dôstojenstvo hľadajúc, nedostihol som ho dosiahnuť, lebo Adamov som vnuk. Odpovedali oni: „Dôstojne a pravo hovoriš, host. Od toho (času) začali mu viac úcty preukazovať.“*

Táto prvá písomná historická zmienka o cti a dôstojnosti v našich dejinách si zaslúži, aby sme sa jej venovali trochu pozornejšie.

EKONÓMIA SPÁSY

Čo mal na mysli sv. Cyril, keď hovoril o „*vol'akadajšom dôstojenstve*“, ktoré jeho dedo odvrhol a o tom, že je „*Adamov vnuk*“, ktorého životným poslaním je „*hľadat' čest' a bohatstvá pradedov*“? O akej dôstojnosti a cti to hovoril?

Hovoril o človeku i o celom ľudstve, o osobných aj všeobecných dejinách, o tom, čo nazývame ekonómiou spásy, vychádzajúcemu z pohľadu na človeka v jeho najuniverzálnejšom rozmere.

Starozáklonný žalmista prechádza od citu, ktorého je schopný každý človek, ale zo všetkých pozemských bytostí len a výlučne človek, teda z obdivu nad krásou sveta k vyššiemu stupňu reflexie, k údivu nad tým, aké osobitne čestné miesto v tomto svete bolo zverené človeku: „*Pane, nás Vládca, aké vznešené je tvoje meno na celej zemi! Tvoja veleba sa vznáša nad nebesia. Ked' hľadím na nebesia, dielo tvojich rúk, na mesiac a na hviezdy, ktoré si ty stvoril: čože je človek, že naň pamätaš, a syn človeka, že sa ho ujímaš? Stvoril si ho len o niečo menšieho od anjelov, slávou a ctou si ho ovenčil a ustanobil si ho za vládcu nad dielami tvojich rúk*“ (Ž 8).

DOBRO

Človek bol ustanovený za vládca nad Božím dielom, pretože, ako hovorí sv. Irenej Lyonský v diele *Adversus haere-*

ses: „Gloria Dei homo vivens“, „Žijúci človek je Božou slávou.“ V srdeci kresťanstva od jeho počiatkov a až do konca vekov bola, je a bude prítomná úcta k človeku, ktorá je však neoddeliteľne spojená s úctou k Bohu a s jeho oslavou. Aj preto sv. Irenej pokračuje: „*Vita autem hominis visio Dei*“, „no život človeka spočíva v nazeraní na Boha.“

V Stvoriteľskom pláne je však človek určený pre život, a hoci podobne ako iné živé bytosti, aj on má podobnú materiálnu základňu, hoci aj on pochádza len „*z hliny zeme*“ predsa Boh „*vďychol do jeho nozdier dych života. Tak sa stal človek živou bytosťou*“ (Gn 2,7).

„*A Boh videl všecko, čo urobil, a hľa, bolo to veľmi dobré*“ (Gn 1,31). Celé stvorenstvo a najmä človek sú v Božej logike v svojom prvotnom určení dobrí.

Dobro má svoj prameň v múdrosti, pravde a láske. V súčasnosti však vidíme okolo nás a pozorujeme i v nás aj veľa zla, respektívne nedostatok dobra. Viditeľný svet, ktorý Boh stvoril pre človeka, sa stal podrobený marnosti, bol zranený, je poznačený pominuteľnosťou, nedokonalosťou, bolestou, zlom, a to od chvíle, keď do neho vstúpil hriech (porov. Rim 8, 20) ako dôsledok zneužitia najvyššieho daru, daru slobody.

PODSTATNÉ DÔVODY

Ak sme k sebe vnútorné úprimní, tak aj v nás samých pozorujeme rozpor, medzi túžbou po dobre a náklonnosťou ku zlu. Aj o tom niečo vedel sv. Pavol, keď sám o sebe hovoril: „*Viem totiž, že vo mne, to jest v mojom tele, nesídli dobro; lebo chcieť dobro, to mi je blízko, ale robiť dobro nie. Badám teda taký zákon, že ked' chcem robiť dobro, je mi blízko зло. Ja nešťastný človek! Kto ma vyslobodí z tohto tela smrti?*“ (Rim 7, 18-25).

Tento výkrik ľudstva poznačeného vlastnou slabosťou našťastie nie je posledným slovom v nekonečnom dialógu medzi stvorením a Stvoriteľom. Aj keď morálne zlo so sebou prinieslo a stále prináša i rôzne prejavy fyzického zla, Boh nenechal svet a celé ľudstvo v definitívnom područí hriechu a z neho vyplývajúcej smrti, ale „*tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezahynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život. Lebo Boh neposlal Syna na svet, aby svet odsúdil, ale aby sa skrže neho svet spasil*“ (Jn 3, 16-17).

A ako sa v človekovi-Adamovi toto bytostné Božsko-ľudské spojenie pre-

»»

trhlo, tak v Človekovi-Kristovi sa znovu nadviazalo.

Aj preto, napriek vedomiu si ľudskej slabosti a nedokonalosti, môžeme radosne a s nádejou volať spolu so sv. Pavlom: „*Kto nás odlúčí od Kristovej lásky? Azda súženie úzkost' alebo prenasledovanie, hlad alebo nahota, nebezpečenstvo alebo meč? V tomto všetkom slávne víťazíme skrze toho, ktorý nás miluje. A som si istý, že ani smrť, ani život, ani anjeli, ani kniežatstvá, ani prítomnosť, ani budúcnosť, ani mocnosti, ani výška, ani hľbka, ani nijaké iné stvorenie nás nebude môcť odlúčiť od Božej lásky, ktorá je v Kristovi Ježišovi, našom Pánovi*“ (Rim 8, 35-39).

Toto sú najpodstatnejšie dôvody našej dôstojnosti, v tomto tajomstve spočíva naše najvyššie dobro, naša najvyššia česť.

SME KRISTOVI

Česť, pravda, spravodlivosť, láska – ako veľmi ich potrebuje každý z nás i celá spoločnosť! A tieto hodnoty nestačí len proklamovať, ale naozaj uplatňovať.

Každý z nás svojím životom buduje budúcnosť – svoju aj celého ľudstva. A sv. Pavol pripomína: „*Ale každý nech si dáva pozor, ako na ňom stavia. Lebo*

nik nemôže položiť iný základ okrem toho, čo je už položený, a je ním Ježiš Kristus. Či niekto na tomto základe stavia zo zlata, striebra, drahých kameňov, dreva, sena či slamy, dielo každého vyjde najavo. Ten deň to ukáže, lebo sa zjaví v ohni a oheň preskúša dielo každého, aké je. Čie dielo, ktoré naň postavil, zostane, ten dostane odmenu. Čie dielo zhori, ten utrpí škodu, on sa však zachráni, ale tak ako cez oheň. A tak nech sa nik nevychvaluje ľuďmi. Ved'

všetko je vaše: svet život i smrť, prítomnosť aj budúcnosť – všetko je vaše, ale vy ste Kristovi a Kristus Boží” (1 Kor 3,10-16; 21-23).

VEDOMÁ OSLAVA BOHA

Každý človek je už svojou existenciou prejavom Božej stvoriteľskej moci a slávy. Rozvíjaním svojich jedinečných ľudských schopností spolupracuje na tomto prejave Božej slávy, dokonca aj vtedy, keď si existenciu Boha nevedomuje, nepozná, ba dokonca aj neužnáva, spochybňuje, popiera alebo vyhlasuje za nepodstatnú.

Ak však človek rozvíja svoje schopnosti vedomým spôsobom, teda, keď tak robí aj v priamom uvedomení si svojho jedinečného vzťahu k Bohu, vzťahu, ktorý mu dáva osobitnú dôstojnosť a česť, vzťahu ktorý je založený na Božej láske otvárajúcej človeku cestu k nekonečnej dôstojnosti milovaného a milujúceho Božieho dieťaťa, stáva sa tak ešte výraznejšou, vedomou oslavou Boha, celý jeho život sa stáva úkonom Božej oslavys a tento stav je pre človeka zdrojom najvyšszej vážnosti, dôstojnosti, hodnosti a vyznamenanania, je jeho najvyššou možnou cťou.

Arcibiskup CYRIL VASIL, SJ/RV

*Mat posledných
päť dolárov,
tri dám
do reklamy*

Henry Ford

*Mat posledné
peniaze,
objednám si*

VOX

dvojtýždenník moderného kresťana

časopis v PDF formáte
o náboženstve a kultúre

www.vox.prikryl.sk

OBJEDNÁVKY:
vox.zdruzenie@gmail.com • 0918 472 420

Objednajte si

VOX

na rok 2017

Pápež svätý Ján Pavol II. odhaloval eufemizmy zakrývajúce kultúru smrti

Masky kultúry smrti

Herwig Zens: *Tanec smrti*

V encyklike *Evangelium Vitae* svätý pápež Ján Pavol II. napísal: „Čelíme obrovskému a dramatickému konfliktu medzi dobrom a zlom, smrťou a životom, kultúrou smrti a kultúrou života.“

Kultúra smrti je aj v liberálnej demokracii, hoci je menej výrazná a nevšímame si ju až tak, ako za komunizmu alebo za fašizmu. Politici maskujú svoju oddanosť smrti za sofistikované frázy, ale kultúra smrti sa na nás každý deň žiadostivo škerí: pornografia a degradácia sexuality, závislosť na návykových látkach, násilie, narušené rodiny, zneužívané a unášané deti a rast potratového priemyslu pochlčujú naše životy, peniaze a samotnú budúcnosť krajiny.

Nás ekonomický systém profituje na degradácii ľudských bytostí a konzum nás čičíka, aby sme sa čo najmenej zaujímali o druhých.

Právny systém zväčšuje dosah úpadku prostredníctvom prázdnych rečí o individuálnych právach. Politický systém oslavuje svoju utilitárnu hodnotu.

Vzdelávací systém padá pod diktátorstvom relativizmu, takže ozvať sa proti

nemu sa v podstate nemôžeme ani slovíkom.

Systém masmédií ospravedlňuje alebo oslavuje aktivity, ktoré potláčajú a ničia dôstojnosť života.

Podľa *Evangelium Vitae* (EV) nejde o nič menšie ako o „sprisahanie proti životu“. Preto nemôžeme byť ticho alebo to nechať tak – musíme napadnúť eufemizmus zakrývajúci kultúru smrti.

MASKA RELATIVIZMU

Svätý pápež Ján Pavol II., ako svedok totalitného útlaku a pádu Sovietskeho zväzu, jasne potvrdil hodnotu politickej demokracie. Demokracia „zabezpečuje účasť občanov“, vyžaduje od politikov „zodpovednosť a na dosiahnutie zmien používa mierové prostriedky“ (*Centimus Annus*). Práve preto, že demokratické formy vlády chránia ľudskú slobodu a dôstojnosť, je fatálnou chybou chrániť demokraciu na falošných zákla-

doch. V súčasnosti existuje tendencia tvrdiť, že „agnosticizmus a skeptický relativizmus sú filozofiou a základným prístupom, ktoré korešpondujú s demokratickými formami politického života“ (CA).

V *Evangelium Vitae* Ján Pavol II. nazval pokus použiť relativizmus „zlovestným“ prístupom, ktorý ospravedlňuje zabíjanie slabých. Za týmito útokmi na život a zmenami zločinu na právo je kultúrna kríza. „Vytvára sa skepticizmus vo vzťahu voči úplným základom vedomostí a etiky. Čoraz častejšie je jasné pochopenie významu toho, čo je človek a aké má práva a povinnosti.“

A tak Najvyšší súd Spojených štátov zrušil zákony obmedzujúce potrat, pretože nikto nevie, kedy začína ľudský život. Za týmto historickým rozhodnutím nasledoval príval zákonov odplavujúci akúkoľvek ochranu tých najzraniteľnejších. Zákonodarcovia sa skryli za masku relativizmu a novinári by potupili a vysmiali hlasy pravdy.

JEDINÝ UHOL POHLADU

Svätý pápež Ján Pavol II. apeloval na základné práva pri napomenutí Lindy Boggsovej, bývalej veľvyslankyne USA vo Vatikáne: „Spojené štaty americké boli založené na presvedčení, že nesudziteľné právo na život je evidentná morálna pravda, vernosť, voči ktorej je hlavné kritérium spoločenská spravodlivosť. Ked' je teda určitá kategória ľudí – nenaistených alebo chorých a starých – vylúčená z ochrany, smrteľná anarchia rozvráti pôvodné chápanie spravodlivosti.“

Treba bojovať proti tvorcom relativizmu, keďže rozvraďajú základ ústavy. Musíme ich odhaliť a ukázať, že relativizmus sa často usiluje zakryť svoju prvoradú voľbu. Najprv ja, potom ostatní. Činiteľ bude zakrývať „najocividnejší dôkaz objektívnej a univerzálnnej pravdy“, a tak subjektívny a nestály názor, alebo „sebecký záujem a vrotoch“ budú jediným uhlom pohľadu pre konkrétné rozhodnutie (EV).

MASKA REALIZMU

Druhá maska zakrývajúca kultúru smrti je realizmus. Sv. Ján Pavol II. povedal, že pád Sovietskeho zväzu v roku 1989 bol „varovaním pre tých, ktorí si v me-

>>>

ne politického realizmu želali vyhnati zákony a morálku z politickej arény". Machiavelli učil, že vladár musí vedieť, ako robiť zlo a ospravedlniť svoje prostriedky, nech to je akékoľvek zlé. Čaro politického realizmu sa objavuje vždy, keď existuje pocit núdze a nutnosti.

Tvrď sa, že čnosť a charakter sú pri veľmi slabé alebo priveľmi vzácné, aby mali zmysel pre čokoľvek, čo sa týka sociálnych opatrení. Podľa machiavellistov veľké spoločenské výhody alebo užitočnosť vyžadujú porušenie morálnej normy. Napríklad problém ťarchavosti u mladých dievčat sa považuje za technický problém nevyžadujúci nič iné, ako len správne metódy antikoncepcie. Výzva žiť cudne sa hned odmieta ako nemožná alebo neefektívna. Ukončenie tehotenstva potratom sa považuje za nevyhnutnú politiku, ako dosiahnuť osobný pokrok alebo prekonať chudobu a dokonca kriminalitu! Odpoveď svedomia na nedostatok lásky a použitie inej ľudskej bytosti sa potláča.

Ján Pavol II. varuje, že moderného muža „ohrozuje zatmenie vedomia“. A ohľadom Lindy Boggsovej povedal: „*Nemôže existovať skutočná sloboda bez morálnej zodpovednosti a spoľahlivosti.*“

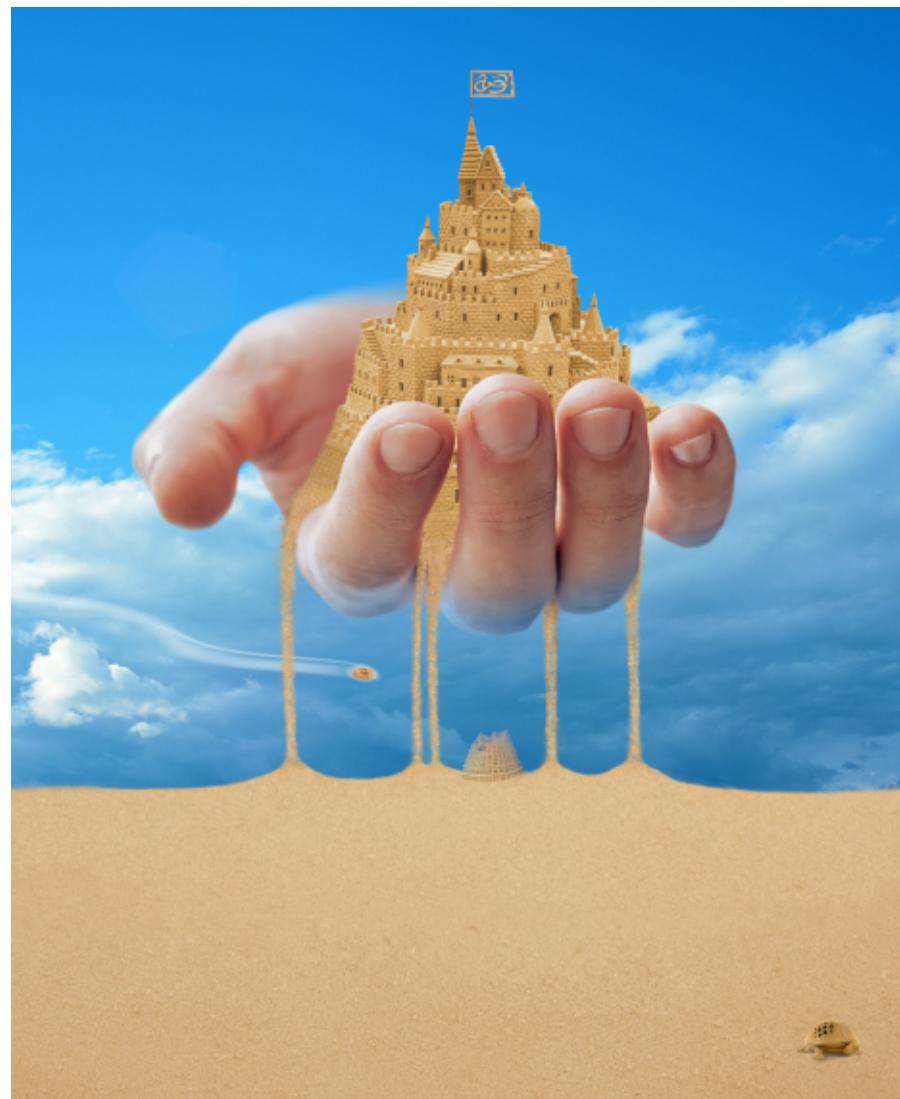
Politický realizmus je však ďalšia takáto maska, ktorá prispieva ku kultúre smrti. Nikdy nemôžeme prestať prinášať na verejnosť morálne štandardy.

MASKA VÄČSINY

Tretia maska kultúry smrti je väčinový systém. Existuje nebezpečenstvo, že spoločnosť sa bude usilovať vnútiť vôľu väčšiny bez ohľadu na pravdu alebo objektívny morálny poriadok: „*Právo prestáva byť právom, pretože už viac nie je pevne založené na nenarušiteľnej dôstojnosti osoby, ale sa stalo predmetom vôľe silnejšej časti spoločnosti. Demokracia odporuje svojím vlastným princípom, efektívne sa približuje totálitarizmu,*“ píše svätý Ján Pavol II.

V skutočnosti je štát „*transformovaný na tyranský štát, ktorý si prisvojuje právo pripraviť o život tých najslabších a najzraniteľnejších členov v mene verejného záujmu, ktorý v skutočnosti nie je nič iné, ako záujem jednej strany*“ (EV). Hoci demokratický systém tvrdí, že sa tohto procesu drží kvôli spravodlivosti, je len „*tragickou karikatúrou*“ demokratického ideálu, ktorý „*si zasluhuje toto meno len vtedy, keď uznáva a chráni dôstojnosť každej osoby*“, pretože inak „*sa zrádza v samom základe*“ (EV).

Podpora potratu, ktorá apeluje na názor „väčšiny“ alebo silu väčšiny, nie je

nič iné ako zamatovala rukavička tyranského štátu.

Musíme pevne vytrvať v našom záväzku ochraňovať a podporovať dobro ľudského života a nevzdávať sa ani tvárou v tvár náporu útokov na posvätnosť života.

Musíme strhnúť masky zakrývajúce kultúru smrti.

Potrebuje politických vodcov, ktorí sa nespájajú s duchom morálneho re-

lativizmu, ktorí považujú sami seba za zaviazaných k morálnym cieľom, a nie pripravených robiť kompromisy pod pláštom realizmu.

Potrebuje verejných vodcov, ktorí potvrdia našu základnú pravdu ohľadom práva na život a budú mať odvahu ovplyvňovať mienku väčšiny. Nie nechat sa ľou zastrašiť.

-r-/LNS

(Snímka: Pixabay)

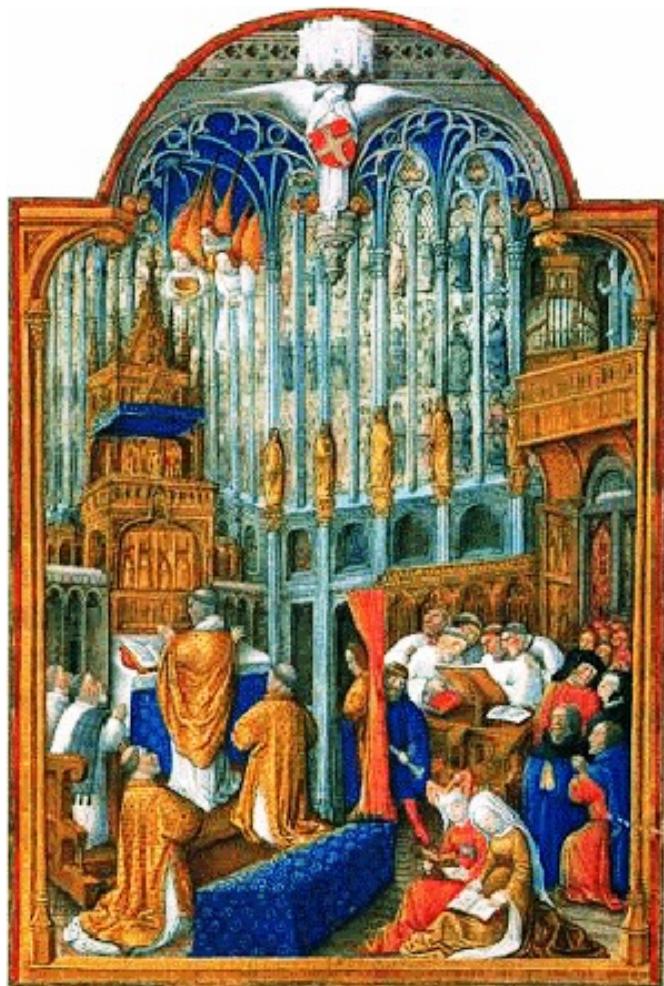
PriestorNet

NÁBOŽENSTVO
KULTÚRA
SPOLOČNOSŤ

priestornet.com

Kňazi, riadiaci sa určitými pravidlami – kánonmi, sa združovali do kapítul

Na úsilie sv. Augustína nadviazal biskup Chrodegang z Met († 766), ktorý približne v roku 760 uviedol do praxe spoločný život katedrálneho kléru na spôsob benediktínskej reguly. Duchovní sa riadili určitými pravidlami, kánonmi (canon), z čoho vzniklo ich pomenovanie kanonici. Pravidelne sa scházali na bohoslužbu a denné zhromaždenie, kde sa predčítala jedna kapitola z kánonických predpisov *capitulum* a na základe toho sa zbor kanonikov začal nazývať kapitulou. Na ich čele stál predstavený – prepošt (*praepositus*). Členovia kapituly pomáhali biskupovi pri správe diecézy a konali slávnostné bohoslužby.

Podľa pravidiel, ktoré sa prijali na synode v Aachene (816), mali kanonici zachovávať rezidenciu pri kostole, žiť v spoločnom dome so spoločným majetkom, zakladať a staráť sa o školy.

Tieto štatúty platili nielen pre kapituly pri katedrálach v sídle biskupa, ale aj pre kolegiátne (združené) kapituly, ktoré začali vznikať pri centrálnych kostoloch.

Postupne sa však idea spoločného súžitia vytrácal a došlo k rozdeleniu jed-

notného majetku medzi kanonikov – na tzv. prebendy. Formovanie charakteristic-kých črt kapituly sa zavŕši-lo v 12. – 13. sto-ročí, keď sa kapi-tula stala autonóm-nou cirkevnou inštitúciou s diferenčno-vanou hierarchiou svojich členov, so sa-mosprávou (majetok, pokladňa), s vlas-tnou pečaťou a so štatútovorným prá-vom. Na území dnešného Slovenska boli v stredoveku tri kapituly: katedrál-na v Nitre a kolegiátne v Bratislave a na Spiši.

KANONICI

Každá kapitula mala stanovený počet kanonikov, ktorý závisel od jej majetkových možností – v Bratislavskej kapitule bolo obvykle 14 členov. Inštaláciu nových kanonikov do kapituly spre-vádzala slávnostná ceremonia. Jej naj-významnejšou časťou bola prísaha. Nový kanonik prisahal na Bibliu všemohú-cemu Bohu a patrónovi kapitulského chrámu, že bude zachovávať stanovy a zvyky Cirkvi, slúboval vernosť kráľovi ako vládcovi krajin-y, poslušnosť arcii/biskupovi a prepoštovi. Zaviazal sa zachovávať obsah tajných poriad či uznesení kapituly a chrániť jej hnuteľný i nehnuteľný majetok.

Kanonikmi sa mohli stat' mladíci za určitých podmienok: mali pochádzať z legitímného manželského zväzku, do-

Kapitula alebo *vita communis*

S myšlienkom združiť nerehol'ných kňazov k spoločnému životu (*vita communis*) podľa mníšskeho vzoru prišiel už na začiatku 5. storočia hipporegijský biskup sv. Augustín. Od tejto myšlienky sa potom odvíjalo neskoršie združovanie duchovenstva do kapítul.

siahnuť určitý stupeň vzdelania a spočiatku zohrával dôležitú úlohu aj šlachtický titul. Pri vstupe do kapítul sa obvykle požadoval vek okolo 20 rokov. Podľa Graciánovho dekrétu mal kanonik pripravujúci sa na vysviacku ovládať čítanie, latinčinu, spev a byť vzde-laný vo *Svätom písme*.

Svätenie sa nedalo jedným úkonom, ale po nižšom svätení (akolyta, lektor, exorcista) nasledovalo vyššie svätenie na subdiakona, diakona a kňaza. Od koncilu vo Vienne (1311) sa pre kanonika požadoval aspoň subdiakonát.

Všeobecným právom prepošta a kanonikov bolo hlasovacie právo pri rokovaniach kapituly (*vox in capitulo*), právo na miesto v chóre chrámu (*stallum*) a podiel na majetku kapituly, za-ložený na systéme prebend. Život kanonikov sa od kláštorného líšil aj tým, že kanonici mohli vlastniť súkromný majetok a neskladali rehoľné sľuby.

SPOLOČNÉ HODINKY

Okrem prijatia svätení, účasti na zasadnutiach kapituly či na voľbách, patria k hlavným povinnostiam kanonikov spoločná modlitba kánonických hodiniek. Práve tie určovali priebeh dňa a život v kapitule: o pol štvrtej ráno vstávali členovia kapituly na ranné chvály – *matutinum*, ktoré trvali do brieždenia, potom nasledovali tzv. malé hodinky – *prima* (ráno), *tertia* (dopoludnie), *sesta* (poludnie), *nona* (odpoludnie), v čase západu slnka boli vešpery a pred spa-ním *kompletórium*. Modlitby žalmov

>>>

v chóre sa striedali s pastoračnými povinnosťami kanonikov, s bohoslužbami a s učebnými záväzkami tých, ktorí zároveň pôsobili ako učitelia v kapitulskej škole.

Aj keď sa v štatútoch obvykle zdôrazňoval záväzok rezidencie, čiže zdržiavania sa v sídle kapituly, nezriedka sa stávalo, že kanonici zverili časť povinností svojmu zástupcovi – vikárovi. Ich hlavnou povinnosťou bolo zastupovať neprítomných kanonikov na bohoslužbách v chóre. Do funkcie ich sice ustanovila kapitula, ale nestali sa členmi jej zboru.

HODNOSTÁRI KAPITULY

Z radu kanonikov združených v kapitule sa vyššou hodnosťou vyčleňovali tzv. dignitári, čiže prepošt, za ktorým nasledovali dekan, scholastik, kantor a kustód.

Prepošt predsedal kapitulskému zhromaždeniu, dbal na práva a privilégia kapituly. Vykonával cirkevnú cenzúru – kontrolu a dozor nad morálkou a správaním podriadených osôb, mohol udeľovať tonzúru (záväzný znak príslušnosti k duchovnému stavu – hladko vholené miesto na temene hlavy katolíckych kňazov či mnichov – pozn. red.) a nižšie stupne svätenia. Rozsudzoval manželské a cirkevné delikty v oblasti morálky a v niektorých prípadoch vyhlasoval trest exkomunikácie. Každročne vykonal vizitáciu fár svojho dištriktu, z poverenia biskupa sprostredkoval farám jeho nariadenia a dohliadal na ich plnenie. Od kňazov svojej diecézy mal právo vyberať ročnú cirkevnú daň.

Väčšina praktických záležitostí súvisiacich s každodenou správou kapituly pripadla dekanovi, ktorého kapitula každoročne volila z kanonikov. Dekan na kapitulských majetkoch usmerňoval činnosť hospodárskych úradníkov, od ktorých prijímal na konci účtovných období účty. Podľa nich zhotovoval sumárne vyúčtovanie príjmov a výdavkov, ktoré predkladal na schválenie kapitule a prepoštovi. V niektorých kapitulách, najmä na území Čiech a Nemcka, bol dekan hlavným hodnostárom kapituly.

Kustód spravoval dómsky mobiliár, chrámový poklad, súkromný archív kapituly a zhotovoval inventár kostolných potrieb a kníh.

ŠKOLY

Scholastik bol poverený starostlivosťou o kapitulskú školu, v ktorej sa pôvodne vychovávali budúci adepsi na kňazstvo. V 14. storočí sa však situácia zmenila

Scholastik bol poverený starostlivosťou o kapitulskú školu, v ktorej sa pôvodne vychovávali budúci adepsi na kňazstvo

– kým kláštorné školy nadálej vzdelávali mládež s perspektívou duchovného povolania, kapitulské školy prijímalia aj žiakov, ktorí netúzili po kňazskom rúchu, ale skôr po prevzatí rodinnej živnosti. Aj napriek tomu sa počas celého stredoveku zachoval úzky vzťah školy k náboženskému životu odohrávajúcejemu sa v kostole.

Pri každej škole boli zvyčajne vytvorené vhodné podmienky na pestovanie cirkevnej hudby a chrámového spevu, do ktorého sa aktívne zapájali žiaci pod vedením kantora. Ten viedol spev v chóre a dohliadal na hudobnú stránku liturgie, napríklad na intonáciu antifón počas spevu kánonických hodiniek. Väčšina povinností scholastika a kantora neskôr pripadla rektorovi školy a jeho pomocníkom.

MEDZI KAPITULOU A KRÁĽOVSKÝM DVOROM

V stredoveku nebola funkcia členov kapituly ohraničená tak, ako ju poznáme dnes. Od 14. storočia začali do obsadzovania kanonikátov v Uhorsku výrazne zasahovať panovníci, odvolávajúci sa na hlavnopatronátne právo (rozvinulo sa od čias vlády sv. Štefana I.,

† 1038), podľa ktorého bol kráľ patrónom cirkevných beneficií a prináležalo mu ich obsadzovanie. Do kapituly tak panovníci zvykli dosadiť svojich vzdelaných služobníkov z radov duchovenstva – kancelárov, radcov, právnikov či lekárov. Udelenie cirkevného úradu bolo pre nich na jednej strane formou odmeny a uznania, na druhej strane znamenalo výhodu aj pre kráľa, ktorý svoj personál nemusel platiť z kráľovskej pokladnice. Niektorí kanonici sa zároveň zapájali do pedagogického procesu – v Bratislave napríklad prednášali na Univerzite Istropolitane (založenej roku 1465).

A tak v stredovekej kapitule pôsobili kanonici, zabezpečujúci každodený chod – pastoračnú činnosť, organizáciu kapitulskej školy, správu a hospodárske fungovanie kapituly –, ako aj tí, ktorých panovníci vysielali s dôležitým posolstvom do pápežskej kúrie alebo na zahraničné dvory, kde na kráľovskom dvore riadili chod kancelárie alebo sa istý čas starali o zdravie kráľa a jeho služobníctva. Kapitulu tak možno právom označiť za miesto, kde sa stretávala Cirkev a svet.

BL. Lev IX. MIRIAM HLAVAČKOVÁ

Výstavba nového kostolíka v Ráztoke, ktorý ktosi v auguste 2016 podpálił, sa začne na jar 2017. Aj vy môžete podporiť výstavbu nového kostolíka finančným príspevkom na účet zriadený Rímskokatolíckym farským úradom v Hornej Maríkovej.

Banka: Slovenská sporiteľňa

Názov účtu: Kostolík Ráztoč

Cíl účtu: SK77 0900 0000 0051 19196509

SWIFT(BIC): GIBASKBX

Všetkým dobrým ľuďom vopred d'akujeme za pomoc!

Hodnota kódexov v kresťanskom stredoveku súvisí aj s ich miestom v liturgii

Krása kníh

Výtvarné umenie, alebo širšie povedané vizuálna kultúra stredoveku nadväzuje na dedičstvo kresťanskej antiky, ako aj na kultúrne dedičstvo pohanských národov, ktoré v ranom stredoveku prenikali na západ a juh Európy.

Nové impulzy na vývoj výtvarnej kultúry sa často objavili v okrajových oblastiach. Na niekdajšej periférii vznikali centrá novo orientovanej tvorby. Typickým príkladom sú anglo-írske kláštory. Rukopisy, ktoré vznikli v týchto kláštoroch, sú v rôznom prejavom vplyvom abstraktnej ornamentiky na kresťanské umenie. Sv. Patrik, apoštol Írov, tu v 5. storočí násiel starú, v podstate ešte predantickú kultúru. Aj ďalší misionári, napríklad sv. Kolumban st., ktorý založil kláštor v Kells a Durrow, sa stretávali s týmto kultúrnym dedičstvom.

Írske a škótske kláštory sa stali centrom, z ktorého neskôr pokračovala misijná práca smerom na kontinent. V ne-pokojnom období sťahovania národov poskytovali práve tieto pomerne chudobné a nehostinné miesta dostatočný pokoj na sústavnú a dlhodobú prácu, akou bolo zhotovovanie luxusných iluminovaných rukopisov.

OSTROVNÉ KLÁŠTORY

Kresťanská misia znamenala pre obyvateľov odľahlých častí britských ostrovov často prvé stretnutie s antickou kultúrou. Hlavným nositeľom antického vplyvu boli texty, nie diela výtvarného umenia. V tejto kultúrnej situácii sa ne-antické formy výtvarného jazyka dostali do styku s kresťanskými obsahmi a začali vytvárať nové, pôvodné syntézy.

Írske kláštory a ich filiálky tvorili už v 7. storočí hustú sieť, siahajúcu aj do kontinentálnej Európy. Komunikácia medzi kláštormi prispela k rozšíreniu nových výtvarných riešení a k ich výraznému vplyvu na ďalší vývoj stredovekého umenia. Írski mnísi museli mať bohaté znalosti rôznych ornamentálnych foriem a tradícii, pretože v ich tvorbe sa objavuje široký repertoár rôznych tvarov. Rôzne pletencové vzory, špirály či štylizované zvieratá veľmi tvorivo využili a rozvinuli v dielach, vyznaču-

júcich sa bohatou abstraktou fantáziou. Spletaním, pridávaním, delením a inými postupmi vytvorili zdánlive nekonečné vzory. Oko diváka môže hodiny blúdiť po týchto dieľach bez toho, aby sa stalo zrejmým, kde je začiatok i koniec, kde stred, kde okraj, pretože všetko sa vznáša vo vírivých a krúživých pohybach, ktorým sú cudzie pevné a ohraničené, architektonické formy klasickej tradície.

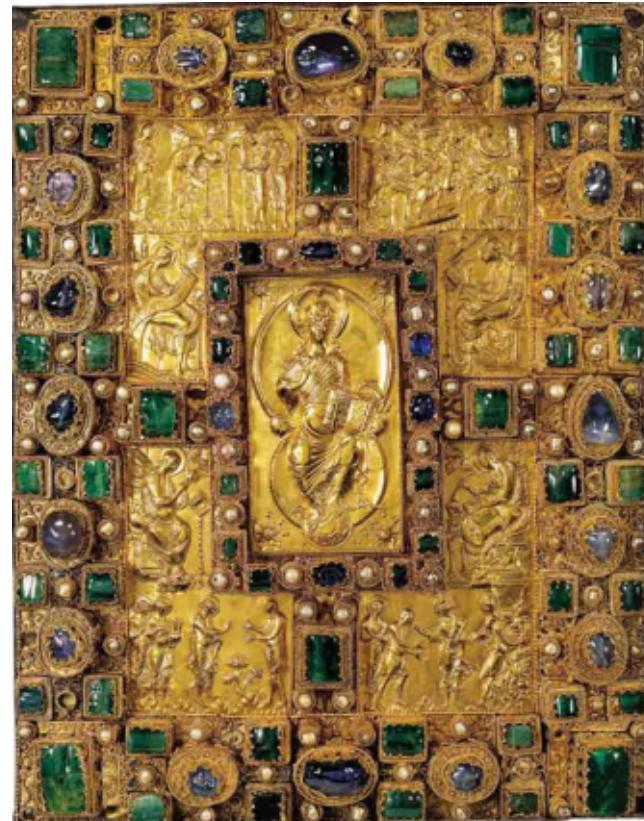
NIELEN DEKORÁCIA

Paradoxné spojenie usporiadanej štruktúry a nepochopiteľnosti vytvára hypnotizujúci dojem nekonečného pohybu, o ktorom sa ľahko dá povedať, či je racionálny, alebo iracionálny. Tieto diela boli produktom aj nástrojom sústredeňného rozjímania. Bohaté ornamentálne strany vyplňali pletence, kruhy, špirály či zvieracie hlavy, no v ich strede sa neraz nachádzal kríž.

Zmyslom týchto diel nebola len dekorácia. Umelecké nasadenie a precíznosť tvorcov zodpovedali hodnote a významu svätých kníh. Hodnota kódexov v kresťanskom stredoveku súvisí i s ich miestom v liturgii – podobne ako kalich či paténa účinkovali kódexy v rámci slávenia omše.

Medzi hlavné dôvody zhotovovania luxusných kódexov patrila úcta k zjavejnej pravde kresťanského náboženstva – najkrajšie diela obsahujú texty evanjelií. Základný materiál týchto kódexov – pergamen – sa pripravoval zo zvieracích koží, takže bol veľmi drahý.

Ilustrácie kódexov, ktoré vznikli v ostrovných kláštoroch, sa na rozdiel od iluminovaných Biblií neskorej antiky nepokúšajú výtvarne priblížovať prí-

Zlatý kódex sv. Emeráma, 9. stor.

behy, obsiahnuté v textoch. Neobsahujujú nijaké rozprávačské obrazy, nijaké zobrazenie udalostí. Len zriedka sa na niektorých miestach týchto kníh nájde obraz človeka, no aj vtedy predstavujú osobitný problém použitie zobrazovacie postupy. Autori sa pohybovali v oblasti medzi abstraktným a zobrazujúcim tvarom, medzi ornamentom a figúrou. Človeka ako symbol evanjelistu Matúša zobrazili tak málo naturalisticky, že obraz si vyžiadal aj nápis *imago hominis*, aby bolo jasné, o čo im vôbec išlo. Postava sa redukovala na ornamentálnu štruktúru, rozvíjanú v ploche podľa zákonov ornamentu, napríklad symetrie, aby sa zvýraznil jej účinok. To viedlo k vytváraniu sugestívnych pohľadov, ktoré mali veľký vplyv na neskorší vývoj, napríklad na otónske umenie.

KELLSKÝ EVANJELIÁR

Ornamentálna výzdoba ostrovných rukopisov sa postupne rozvíjala, zjemňovala a komplikovala. Vyvrcholenie, či priam neskorú, manieristickú fázu jej štýlu predstavuje evanjeliár, ktorý vznikol asi v roku 800, a to pravdepodobne v kláštore Iova v severnom Škótsku, od kiaľ ho po útoku Vikingov mnísi prenesli do kláštora Kells v strednom Írsku, takže v dnešnej literatúre je známy ako *Kellský evanjeliár*. Jeho texty sa

>>>

neraz začínajú iniciálami, ktoré sú natoľko rovinutými ornamentálnymi variáciami na formu počiatočného písma, že je ľažké ich rozlúštiť.

Toto dielo vzbudzovalo obdiv aj po storočiach. Geraldus Cambrensis v diele *Topographia Hiberniae* (12. stor.) venoval knihe obdivnú pasáž, zakončenú poučením pre čitateľa: „*Všade sa stretneš z najvyberanejším umením, aj keď si to práve nepovšimneš. Pozeraj veľmi presne, tak postupne prenikneš do tajomstiev tohto umenia, do týchto jemných a nežných, presných a hutných, zviazaných a zauzlených foriem s ich sviežimi a živými farbami, takže dosvedčíš, že všetko mohlo byť len dielom anjelov a nie ľudí.*“

Tu vidieť, že aj stredoveký divák mohol mať určitý problém s pochopením tohto subtílneho umenia, ku ktorému nám aj dnes chýba bezprostredný prístup. Pochopíť precíznosť abstrakcie, zložité racionálne postupy, použité pri redukovaní tvaru na znak a pri spájaní jednotlivých foriem do rafinovaných ornamentálnych štruktúr, si vyžaduje pokojnú meditáciu, na ktorú si v súčasnom životnom tempe len ľažko nachádzame čas. Tento poznatok sa možno dá aj zovšeobecniť – mnohé diela stredovekého výtvarného umenia si na svoje pochopenie vyžadujú podstatne viac času, než im je ochotný poskytnúť moderný človek. Aj po storočiach ostávajú výzvou na stísenie a zahľbenie sa do nadčasových tajomstiev.

KAROLÍNSKA RENESANCIA

Prakticky v rovnakom čase ako vznikali ostrovné rukopisy, v kontinentálnej Európe sa vyvinula výtvarná kultúra, ktorej programovým cieľom bolo nadviazať na umenie rímskej antiky. I preto sa niekedy hovorí o karolínskej renesancii, alebo o prvej vlne klasizmu. Nadviazanie na klasické vzory však muselo premostovať stáročia zabudnutia, takže napriek mnohým klasicizujúcim črtám išlo o typicky stredovekú kultúru. Tvorba tejto kultúry bola inšpirovaná politickým programom *renovatio imperii*, ktorého najvýraznejším symbolickým prejavom bolo korunovanie Karola Veľkého za cisára Svätej ríše rímskej pri vianočnej omši roku 800.

Až po druhú polovicu 8. storočia sa západná Európa kvôli svojej politickej a cirkevnej roztrieštenosti ľažko mohla vyrovnať dobre organizovanej Byzantskej ríši. Kultúrna politika Karola Veľkého sa zakladala na spolupráci s pápežom Levom III.

Popri vojenskej a politickej spolupráci, ktorej najvýznamnejším symbolic-

Kellský evanjeliár

kým prejavom bolo Karolovo korunovanie, išlo aj o zjednotenie liturgie, podriadenie do tých čias nezávislých cirkví v Galii a Írsku Rímu, či šírenie kresťanstva na pohanské územia aj s využitím vojenskej sily. Myšlienka obnovenia impéria sa aj v oblasti vizuálnej kultúry spájala s nadväzovaním na tradíciu cisárskeho Ríma. Karol ako vládca monarchie, ktorá zjednotila veľkú časť západnej Európy, aktívne spolupracoval s pápežmi a venoval značné prostriedky na obnovu slávy Ríma.

Okrem toho podporoval v centre svojej ríše v Aachene dvorskú kultúru, zodpovedajúcu jeho politickým ambíciam.

AACHENSKÍ ILUMINÁTORI

V dvorskej akadémii v Aachene sa stretli významní vzdelanci z viacerých krajin Európy, napríklad Anglosas Alkuin či západný Gót Theodulf. Karolov poradca Einhard bol Frank, no život svojho panovníka – *Vita Caroli* – napísal po latinsky podľa Suetonovho vzoru.

Rozvoj knižnej iluminácie karolínskeho obdobia súvisel so založením piásarskych škôl, v ktorých nechal Karol opisovať Biblie podľa rímskych vzorov. Aj písmo, ktoré sa používalo v dvorských rukopisoch – takzvaná karolínska majuskula – nasledovalo antické vzory. Vďaka svojej čitateľnosti sa tento typ písma (*antiqua*) príležitostne používa dodnes. Pri rukopisoch vznikajúcich v dvorskej škole, však šlo nielen o písmo a texty, ale aj o celkové výtvarné utváranie kódexu.

Tieto knihy boli výnimočné a luxusné diela. Ich prebaly vyjadrovali hodnotu diela svojou zlatníckou výzdobou, či dokonca využitím slonovinového relié-

fu. Karolínski iluminátori ostali neraz pri vonkajšom napodobňovaní klasických predlôh, keď neboli schopní celkom pochopiť ich výtvarný štýl. Aj tak však vytvorili diela, ktoré sa od ostrovných diel zásadne odlišujú predovšetkým svojím humanistickým záujmom o postavu človeka.

ŽIVÝ DOJEM POSTÁV

Kým ostrovní maliari sa obrazu človeka buď vyhýbali, alebo ho štylizovali do podoby plošného ornamentu, obrazy ich karolínskych kolegov pôsobia oveľa živším dojmom. Telá postáv preprádzajú úsilie zachytiť skutočnú podobu postavy, odetej do tuniky, a jej priestorový vzťah k lavici, na ktorej sedí. Do iluminácií prenikli rôzne prvky iluzívnych výtvarných postupov, zameraných na zobrazenie reality.

V rámci tejto spoločnej tendencie sa dá odlísiť viacero štýlových polôh – od nervóznych skicovitých kresieb *Utrechtského žaltára*, cez strnulo monumentálny štýl tzv. palácej školy až po svetlom a tieňom vzdúšne modelované diela helenistickej inšpirácie. Obrazy písucích evanjelistov nadvážajú na rímske vzory – klasické básnické portréty – hlavne svojím záujmom o iluzívne zobrazenie postavy v priestore.

Na rozdiel od svojich klasických vzorov však karolínski autori neváhali zachytiť evanjelistu pri písaní, teda pri práci. Antickí básnici najčastejšie iba meditovali, či viedli dialóg s múzou. Táto zmena odráža nové, neantické chápanie práce, príznačné pre stredovek.

SYMBOLY EVANJELISTOV

Evanjelisti sú však predsa znázornení ako výnimočne inšpirovaní tvorcovia. V úlohe inšpirátora sa najčastejšie objavujú ich symboly: Jánov orol, Markov lev, Lukášov vôl a Matúšov anjel.

Priradenie týchto symbolov k evanjelistom korení už v kresťanskej antike, v teologických diskusiách, ktorých cieľom bolo obhájiť štyri evanjeliá ako kanonické. Jedným z argumentov sa pritom stala Ezechielova vizia štyroch bytostí po stranách Hospodinovho trónu (Ez 1, 4-15).

Svätý Hieronymus (5. stor.) vo svojich komentároch k evanjeliám vyložil tieto bytosti ako formy, v ktorých sa zjavil Boží *Logos*, a spojil ich počet s počtom evanjelií. Matúša myšlienkovovo spojil s anjelom, resp. človekom, lebo jeho evanjelium začína genealógiou Krista, teda jeho ľudskosťou. Marka priradil k levovi, lebo hovorí o hlase volajúcim na pústi (Mk 1, 3), Lukáša k býkovi, lebo opisuje Zachariášovu

>>>

kňazskú službu, spojenú s obetovaním, Jána zasa k orlovi, ktorého let k nebesiam symbolizuje evanjelistovu extázu.

Hieronymove myšlienky sa presadili a vytvorili základ symbolického jazyka, používaného počas celého stredoveku, ba aj neskôr. Na začlenenie inšpirujúceho symbolu do obrazu sa v karolínskych rukopisoch využíval architektonický rámc. Jeho zobrazenie opäť využívalo klasické predlohy: klasicky dekorované stĺpy po stranach držia oblúkovitý štít. Práve na tomto mieste sa objavuje symbol evanjelistu.

Obraz architektúry v týchto dielach však nie je verným spodobením skutočnej stavby, ale je predovšetkým rámcem, upozorňujúcim na postavu v centre.

Okrem toho sa stáva nositeľom symbolických, kozmologických významov: vrchný oblúk sa chápal ako symbolická skratka guľovitého univerza, teda vlastne nebeská sféra. Práve preto na tomto mieste zobrazili inšpirujúci symbol.

OTÓNSKE MALIARSTVO

Kým najvýznamnejšie karolínske diela vznikali na dvore, v otónskom období výrazne vzrástol význam kláštorných centier. Najvýznamnejšie iluminátoriské dielne sa nachádzali v benediktínskom kláštore Reichenau (na ostrove v Bodamskom jazere).

K inšpiračným zdrojom reichenauských maliarov patrila aj severotalianska oblasť (hlavne Lombardia), ktorá bola tiež súčasťou Ríše. Severotaliansky vplyv poznamenal nielen reichenauské knižné maliarstvo, ale aj fresky v Kostole sv. Juraja v Reichenau, zamerané na predstavenie Kristových zázrakov.

Ďalším zdrojom inšpirácie pre otónsku kultúru bol byzantský cisársky dvor. Kultúrne kontakty sa zintenzívnilo najmä po svadbe Otta II. s byzantskou princeznou Teofanou v roku 972, ktorá si ako veno priviezla viacero byzantských diel. Práve byzantský vplyv prispieva k vysvetleniu štýlových rozdielov medzi karolínskym a otónskym stvárnením podobnej tematiky.

CISÁRSKA MOC

Byzantské myšlienky o božskom pôvode kráľovskej moci vplývali aj na sebareprezentáciu otónskych panovníkov. Samotné začlenenie obrazu panovníka do vzácneho liturgického kódexu vyjadrovalo nielen politický, ale aj sakrálny význam cisárov.

V rámci obrazu sa sakrálny rozmer mohol vyzdvihnuť zobrazením aktu ko-

*Evangelia Ottone III. (cca r. 1000),
Slovenia, Germáni, Galovia a Rimania vzdávajú poctu cisárovi Ottovi III.*

runovácie samotným Kristom, čo názorne vyjadrovalo predstavu o nadzemskom zdroji politickej moci. Začlenenie takého obrazu do rukopisu evanjeliára vyjadruje pevnú väzbu Cirkev a štátu, ktorá zodpovedala predstave o posvätnej ríši (*sacrum imperium*). Tesná súvislosť politiky a teológie slúžila posväcovaniu svetskej moci cisára, inými slovami – dodávala jeho vláde sakrálnu legitimitu. V evanjeliári Henrika II. Kristus korunuje nielen cisára, ale aj jeho manželku Kunigundu.

Predstavu cisárskej moci ďalej podporovali aj zobrazené rituály. Obraz personifikovaných provincií ríše, ktoré v podobe ženských figúr vzdávajú hold tróniacemu cisárovi, zasa alegorickým spôsobom vyjadroval predstavu o jeho politickom vplyve. Jednotlivé personifikácie, ktoré sa skláňajú pred cisárom a prinášajú mu dary, reprezentovali podrobené krajinu, pričom divákovi mohlo pomáhať pri ich identifikácii aj slovné označenie. Príkladom môže byť obraz v *Žaltári Otta III.*, zhodenom okolo roku 1000 v dielňach reichenauského kláštora, ktorého opäť ho daroval cisárovi. Medzi personifikáciami provincií sa tu nachádza aj zem Slovanov, označená nápisom „*Sclavinia*“.

VEĽKÉ ILUSTRÁCIE

Popri reprezentačných obrazoch a obrazoch evanjelistov zohrali v otónskych kódexoch významnú úlohu aj rozprávačské obrazy, najmä výjavky z Kristovho života. Evanjeliáre a knihy perikop (výňatkov z evanjelia) nadvážujú na existujúcu ikonografiu Krista takým tvorivým spôsobom, že táto tematika získava nový význam. Ježiša často znázorňujú veľmi dramatickým a majestátnym spôsobom.

Znázornenie Krista v otónskych rukopisoch sa zásadne odlišuje od karolínskeho spôsobu, kde sa biblické výjavy objavujú skôr ako malé scény, často v iniciálach. Otónski umelci našli odvahu na jasné zobrazenie Ježiša Krista vo veľkých celostránkových ilustráciách – možno aj preto, lebo obrazoborecné spory, dôležité v karolínskom období, stratili na intenzite.

Pozornosť reichenauských maliarov sa spravidla sústredí na Ježišovu vystretú, žehnajúcu ruku, ktorá spôsobuje zázraky. Aj posunky ostatných postáv nadobúdajú na výrečnosti a presvedčivosti. Okrem veľkých rúk s kostnatými prstami sa často zvýrazňujú aj oči, najmä preto, aby vynikol Spasiteľov pohľad, vyžarujúci priam hypnotizujúcu intenzitu. Smer pohľadov postáv zohráva významnú úlohu v kompozícii obrazu, ktorá sa zhuťuje nielen svojím plošným usporiadaním, ale aj vďaka svojmu psychologickému významu. Väčšina týchto obrazov je celkom plošná, aby nič nebránilo sústredeniu sa diváka na jednotlivé postavy a ich emocionálny výraz. Na vysvetlenie podobného štýlu sa ponúka hypotéza, že sa v ňom odráža upevňovanie pozícií krisocentricky chápaného cisárstva za Otta III. a Henrika II.

Ďalšíu zaujímavú súvislosť ponúkajú kláštorné reformy tých čias, ktoré zahŕňali aj skrášlenie výbavy liturgickým náčiním a luxusnými rukopismi. V tomto kontexte sa nový štýl dá pokladať aj za výraz náboženského étosu reformátorov.

*Spracovala -red-/I. G.
(Spracované podľa knihy Ivana Geráta *Úvod do vizuálnej kultúry stredoveku*)
(Snímky: wikipédia)*

Staňte sa členom Klubu časopisu **VOX**

Časopis VOX je závislý od podpory svojich čitateľov.

**Predplatením si časopisu
a získaním aspoň jedného predplatiteľa
alebo akýmkol'vek finančným darom
sa automaticky stávate členom klubu.**

**Členom klubu môže byť jednotlivec, rodina,
spoločenstvo či firma.**

Viac informácií získate na www.vox.prikryl.sk

Necháť na seba pôsobiť umenie – meditácie nad Caravaggiovými obrazmi

Obrátenie svätého Pavla

V kolekcii diel, ktoré Caravaggio po sebe zanechal, sa nachádza viacero takých, ktoré predstavujú tú istú tému. Dôvody boli zrejme rôzne, v tomto prípade ide o dve, po sebe nasledujúce verzie, v ktorých autor nahradil obe diela, určené pre Cerasiho kaplnku (*Ukrižovanie svätého Petra i Obrátenie svätého Pavla*) novými, už nie na cyprusovom dreve, ale na plátne.

Zhládiska umeleckého spracovania i jeho posolstva sa preto priam žiada aspoň v mysli sa postaviť pred obidva obrazy a nechať ich na seba prehovoriť – najprv azda každý osobitne a potom aj spoločne.

ZALIATY SVETLOM

Prvý obraz ako keby bol „myšlienkovovo“ rozdelený na dve časti, súvisiace s dvoma dejovými líniami, nadvážujúcimi na seba: v ľavej časti je znázornený totálny *zmätk*, spôsobený náhlym „*svetlom z neba*“, ktoré Šavla „*zalialo*“ (Sk 9, 3; 22, 6; 26, 13), takže „*padol na zem*“ (Sk 9, 4; 22, 7; 26, 14). Šavlov spoločník, ktorý sa štítom i kopijou usiluje verne brániť svojho druha proti imaginárному nepriateľovi, jeho kôň, ba

i prilba a plášť – to všetko je rozhádzané, ako „rozhádzaný“ je predovšetkým Šavol, padajúci oslepený na zem. Scéna akoby evokovala onen „zmätk“, do ktorého Boh „uviedol“ egyptské vojsko, *prenasledujúce* (nota bene) Izraelitov doprostred Červeného mora (porov. Ex 14, 24). V tomto prípade však Boh má so Šavlom svoje veľkolepé plány, a tak ho neponecháva napospas tomuto smrtonosnému *zmätku*.

V pravom hornom rohu obrazu je viditeľná úplne iná atmosféra. Ježiš, podopieraný anjelom, vstupuje do Šavlovho života a dáva „*zmysel*“ a „*náplň*“ svetu z neba. *Zostupuje* a prihovára sa mu zásadnou otázkou: „*Šavol, Šavol, prečo ma prenasleduješ?*“ (Sk 9, 4; 22, 7; 26, 14). Jeho pohľad a gesto jeho

rúk však nie sú vyčítavé a už vôbec nie pomstychtivé. Caravaggio akoby nechal Ježiša dopovedať otázkou: Prečo ma prenasleduješ, *ved ja t'a milujem...*

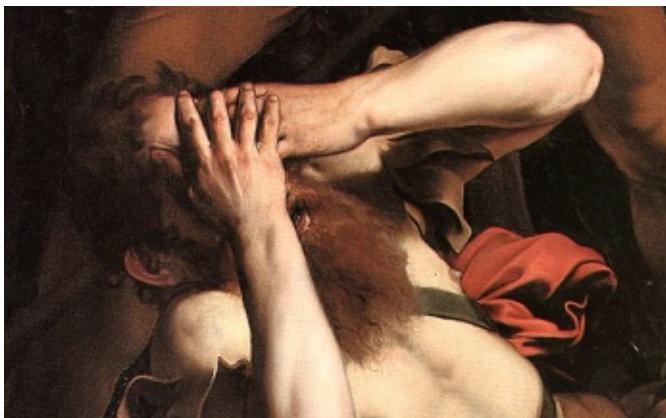
A v tejto chvíli, resp. pri tejto myšlienke by sa žiadalo prejsť očami na druhý obraz.

NOVÉ POVOLANIE

Šavol je *na lopatkách* – doslova a zrejme aj symbolicky. A hoci je oslepený, už sa nesústredí na toto nečakané postihnutie, ale viedie dialóg s hlasom z neba, vystiera k nemu ruky – v geste, ktoré môže naznačovať prijatie (objatie) nového, zásadne iného *Božieho povolania*.

V kompozícii obrazu zaujme figúra koňa, ktorá vypĺňa takmer celý priestor nad ležiacim Šavlom. V dejinách táto prekvapujúca Caravaggiova voľba vyvolala rôznorodé reakcie, je však isté, že nie je náhodná. Šavlov kôň, ktorého po jazzcovom páde pridŕža za uzdu jeho sluha či spoločník, by mohol azda symbolizovať Šavlov doterajší život. To *na ňom* sa dovezol až sem, k bránam Damasku, aby tu, „zhora“ svojho náboženského presvedčenia prenasledoval vyznávačov Ježiša Nazaretského.

»»

Pri prvom obraze sa Caravaggio sústredil na prvý moment Šavlovo „stretnutiam s Božím svetlom“, pri druhom obraze vykresľuje Šavlovo prijatie tohto svetla do svojho vnútra

To z neho spadol Šavol na zem, keď ho tento istý Ježiš ožiaril svetlom svojej Božskej prítomnosti.

Teraz tu leží oslepený a jeho vlastný kôň by ho ľahko mohol rozdupať, podobne ako jeho vlastná minulosť by ho mohla mučiť a paralyzovať jeho nový život. Kôň však zadrižava svoju zohnutú nohu nad telom Šavla a on, keď zo zeme vstane, už sa nebude obzerať späť (porov. Lk 9, 62). Kôň cez takmer celé plátno tu teda zároveň slúži za akúsi vizuálnu bariéru, „hrubú čiaru“ za minulosťou, v prospech Šavlovo nového života, kde už, obrazne povedané, koňa nebude potrebovať, lebo sa pridá k zástupu Ježišových učeníkov, ako jeden z nich, pričom svoje apoštolské poslanie nebude vykonávať zhora, z pozície autority, ale uprostred nich, ako symbol charizmatického vodcovstva v Cirkvi.

DIPTYCH

Napokon, zaujímavé je zahľadieť sa na obidva obrazy spolu, ako na diptych, zobrazujúci obrátenie svätého Pavla.

Historici nie sú zajedno v tom, prečo Caravaggio vytvoril dve diela, resp. či na podnet niekoho iného alebo na svoj vlastný vytvoril aj druhú verziu. V každom prípade ich namaľoval s časovo veľmi krátkym odstupom, čo robí ich vzájomné porovnanie, resp. zamyslenie sa nad určitým myšlienkovým posunom, ale aj nad spoločnými črtami ešte zaujímavejším.

Na prvý pohľad udrie do očí úplne iná „atmosféra“ oboch obrazov. Skutočne sa zdá, že pri prvom obraze sa Caravaggio sústredil na prvý moment Šavlovo „stretnutia“ s Božím svetlom – a teda aj Šavol je predstavený ako človek, ktorý už má v živote čosi za sebou.

Naproto tomu, pri druhom obraze vykresľuje Šavlovo prijatie tohto svetla do svojho vnútra, čo celú jeho životnú situáciu zásadne mení. Zrejme preto je Šavol predstavený ako človek, ktorý má

tú najdôležitejšiu časť svojho života ešte len pred sebou.

VNÚTORNÉ OSVIETENIE

O to prekvapujúcejšie je, že oba obrazy majú spoločné čosi podstatné. Na všetkých troch miestach, kde sa v *Skutkoch apoštolov* opisuje táto udalosť (prvý je opis Pavlovej cesty do Damasku, v chronológii „skutkov apoštolov“, druhý a treći je jeho spomínanie na túto udalosť, pred Židmi v chráme a pred súdom kráľa Agrippu, na obhajobu vlastného apoštolského poslania), spomína sa *zasihanie svetlom*, ktoré bolo „jasnejšie než žiara slnka“ (Sk 26, 13).

Napriek tomu ho tu Caravaggio ako také nepredstavuje. Jeho typické vykresľovanie postáv a dramaticnosti dejá efektom šerosvitu tu nie je vyhrotené vo výraznejšom kontraste, ako by sme to od neho mohli očakávať. Samotné „svetlo z neba“ tu dokonca ani nijako nevidno. Caravaggio zjavne chápne toto svetlo ako vnútorné osvetenie. Ježiš je „svetlom národov“ (Iz 42, 6; 49, 6), ako ho v slávnom mesiášskom videní predpovedal prorok Izaiáš: „*Lud, čo kráča vo tmách, uzrie veľké svetlo, nad tými, čo bývajú v krajinе tieňa smrti, zažiarí svetlo*“ (Iz 9, 1, cit. v Mt 4, 16) a pri jeho príchode na svet Simeon, ktorý ho nazýva „svetlom na osvetenie pohanov“ (Lk 2, 32).

Šavol, hoci bol veriaci a horlivý Žid, sám potreboval práve takéto „svetlo“, lebo aj on „*býval v krajinе tieňa smrti*“, a preto robil „*skutky tmy*“ – po tomto osvetení však, „*oblečený do výzbroje svetla*“ (porov. Rim 13,12), bude schopný chápať pohanov a autenticky im hlásať „svetlo viery“.

LUMEN FIDEI

Svätý Otec František práve v encyklike s týmto názvom (*Lumen fidei*) vysvetluje, v akom zmysle viera je *svetlom*, a teda aj to, kde možno máme hľadať

ono svetlo, ktoré ožiarilo Šavla: „*Ježišovo svetlo žiari v tvári kresťanov ako v zrkadle a tak sa šíri až k nám, aby sme mohli aj my mať účasť na tomto videní a odrážať na ostatných jeho svetlo*“ (čl. 37). Božie svetlo nežiari niekde na povrchu Šavlovho tela, či tela všetkých autentických kresťanov, ale v ich tvárách sa zračí vnútorné svetlo ich viery. Nie je to viac svetla, je to iný pohľad.

Ak nám teda Božie svetlo vezme pôdu pod nohami a dostane nás „na lopatky“, neznamená to našu porážku. Kristova láska nám môže týmto spôsobom len odobrať naše plané opory a pseudoistoty, aby sme – ako svätý Pavol – pocítili a precítili to osvetenie, ktoré vyjasňuje aj tie najtemnejšie životné situácie: „*Kto nás odlíči od Kristovej lásky? Azda súženie úzkost alebo prenasledovanie, hlad alebo nahota, nebezpečenstvo alebo meč?*“ (Rim 8, 35)

Pohľad na Caravaggiovho sv. Pavla, zdánlive porazeného, v skutočnosti však na prahu svojho veľkolepého poslania Apoštola národov, je povzbudením, že len život s Bohom je tým *pravým životom*, nech by ho sprevádzalo čokoľvek. Ba práve „*v tomto všetkom slávne víťazíme skrize toho, ktorý nás miluje*“ (Rim 8, 37).

STANISLAV KOŠČ

Obrátenie svätého Pavla (1)

Olej na cyprusovom dreve, 237 x 189 cm, vytvorený v rokoch 1600/01, v súčasnosti uložený v súkromnej zbierke v múzeu Palazzo Odescalchi v Ríme

Obrátenie svätého Pavla (2)

Olej na plátne, 230 x 175 cm, vytvorený v rokoch 1600/01, nachádza sa v Cerasiho kaplnke v kostole Santa Maria del Popolo v Ríme

Quo vadis, Európa?

Velký pápež sv. Ján Pavol II. povedal: „Európa v 21. storočí alebo bude kresťanská, alebo nebude vôbec.“ Ruka v ruke s osudom Európy kráča aj kultúra, nielen tá európska. A je prirodzené, že na rysujúci sa vývoj reagujú aj umelci.

Milan Rúfus

Zbohom európskej kultúre

Bývala mocná.
Ako zvon,
ohlasujúc Boha.

Dnes na to nemá už
jej samorodný tvar,
za ktorým chýba Tvár.
Nie je veľká,
len mnohá.

Vyhnaná z helénskej
už zabudnutej vlasti
úbytkom ducha.

Za jeho neúčasti
už sa len deje
v protuberanciach
zbehnutého stroja –
zo šumu opäť do šumu.

A v bezmocnosti rozumu.
Odchádzaš, mocná moja.

Svetoslav Veigl

Apokalyptický jazdci (Na prahu tretieho tisícročia)

Valia sa ľažké vlny
proti prúdu.
Dumy a rumy.
Magnetická ihla
sa nebezpečne vychýľuje.
Pod kožu prerážajú trne.
Čo bude s nami?
S našimi snami?
S celým svetom?
Pod jediným stromom,

pod spáleným kvetom?
Novodobí Adam a Eva po hriechu.
Pohoria sa preskupujú
ako po zemetrasení v čiernom pelechu.

Škovránok sa nemení na labut'.
Ach, labutia pieseň!
Krvavá a sporá.
Európa sa stráca.
Strácame seba,
ked' je duša chorá.
Zem seba samu predbieha
v ľažkom rytme
ako slepá sova.

Poľné ľalie
kráľovské rúcho
ustavične tkajú.
Narcisy večne kvitnú.
A nezabúdame ani na nezábudky,
naše sestry.
Naša je Zem a našou ostane,
ak si ju nezaložíme.
Tak ako duša.
Moja, tvoja.
Plná nepokoja,
ked' zarastie machom.

Okolo seba obzeráme sa placho.
Hľadáme tajomný elixír života.
Kam? Jako? Prečo?
Roztrhlo sa nám ideologické vreco.
Pán je moja sila,
čo ma udržuje, dvíha.
Chráň, Pane, svoje deti.
Prosí ťa i pinka
i medonosná lípa.
I Murko i moja malá Minka.
V tajomnom šere života vôňa sa
vznáša.
Slnko na všetkých svieti,
všetci sú, Pane, tvoje deti.

Apokalyptickí jazdci života a smrti
na ohnivých paripách

sa predbehujú.
Vibruje v duši večný víchor.
Každý si vybrať môže
podľa svojej chuti.

Anjeli, ktorí nám
uleteli z nádvoria,
plného nádeje a jasu,
všetkým falosným hráčom strhujú
masky
a do výšok dvihajú tajomné písma
života a smrti.

Pavol Prikryl

Volanie

Počuješ ešte hudbu zvona?
Dopĺňa sebou rýmy do básne.
Nezmíkla krása, iba stoná,
hoc pod jej výzvou človek užasne.

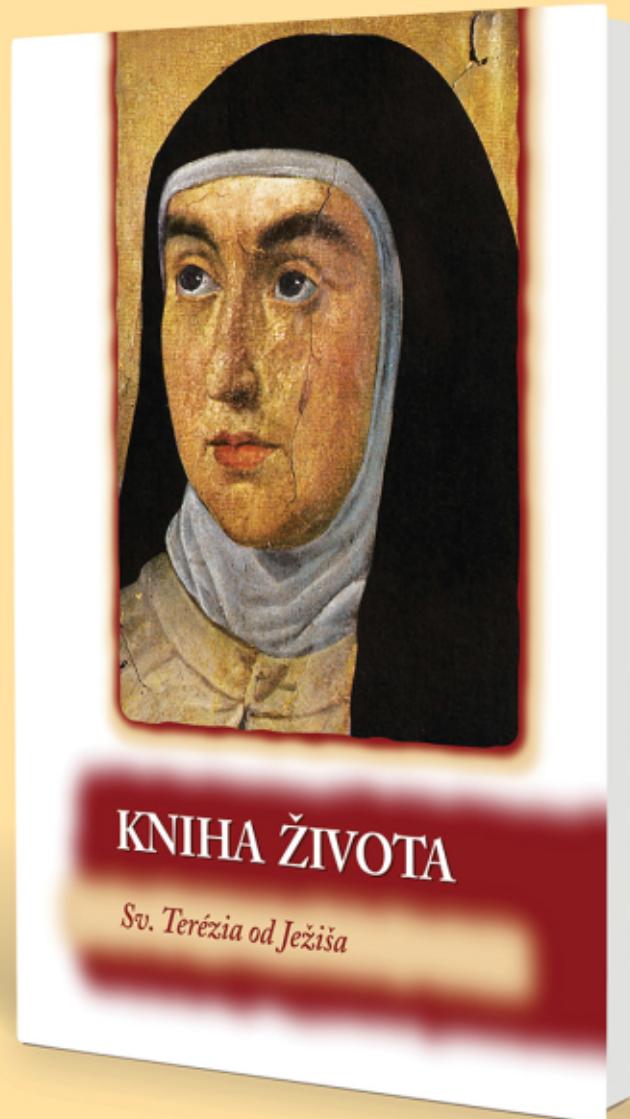
Počuješ ešte hudbu zvona,
ked' volá vstúpiť nebo do básne?
Jej krásu nič už neprekoná,
jej tóny nikto celkom nezhasne.

Počuješ ešte hudbu zvona?
Priam cítis, ako kráčaš do básne –
nepokoj v duši zrazu skoná.
A ty sa cítis prekrásne.

**Predplatte si
VOX
na rok 2017**

Prvé slovenské vydanie KNIHY ŽIVOTA svätej Terézie z Avily

“Vnútorná modlitba nie je nič iné, ako dôverný vzťah priateľstva, častý rozhovor medzi štyrmi očami s tým, od ktorého vieme, že nás miluje...”

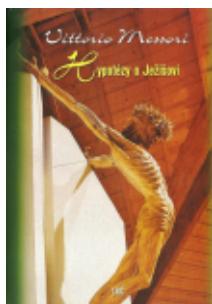

Objednávajte telefonicky na číslach
0915 561 420 a 0915 878 298 alebo e-mailom
na adresu adalen.knihy@gmail.com

novinka

Skúmanie evanjeliovej zvesti

Hypotézy o Ježišovi

VITTORIO MESSORI
(1941), taliansky novinár a spisovateľ, napísal niekoľko úspešných kníh o kresťanskej viere, ktoré vyvolali záujem v radoch veriacich aj hľadajúcich. Prvou z nich je kniha *Hypotézy o Ježišovi*.

Messoriho *Hypotézy o Ježišovi* vyšli v roku 1976, najprv v náklade tritisíc kusov, a vydavateľ pochyboval, či sa vypredá, ale jeho obavy sa nenaplnili – naopak, následovali ďalšie vydania i preklady do asi dvadsiatich jazykov. Celkový počet vydaných exemplárov sa odhaduje na jeden a pol milióna.

HĽADAČ

Autor sa k téme knihy dostał ako agnostik, respektívne „postkresťan“, považujúci náboženstvo za relikt minulosti. Messoriho podľa vlastných slov v mladosti všetko skôr vzdalaľovalo od viery. Vyrastal v antiklerikálnom prostredí Turína, v štátnych školách, ktoré navštěvoval, vládol duch osvietenského racionalizmu a spoločenská mienka vnímala katolicizmus ako niečo reakčné, čo nepatrí do moderných čias. Napriek tomu, „pod vplyvom viacerých skúseností, v ktorých nechýbala bolest so svojou schopnosťou prinútiť človeka konfroncovať sa s otázkami o zmysle života“, začal objavovať starodávnu vieru v kresťanského Boha. Bezprostredným podnetom bolo čítanie *Myšlienok Blaisa Pascala*.

Messoriho skúmanie koreňov viery a samotných počiatkov kresťanstva, hľadanie odpovedí v konfrontácii s rozličnými hypotézami o Ježišovi Kristovi je realizované prostriedkami žurnalistu – s pozitívmi i negatívmi takého prístupu. Žánrovo kniha stojí na rozhraní, je však nesporné, že prináša množstvo podnetných informácií, odkazov a myšlienok; autor zjavne nešetril časom ani námahou, keď ju zostavoval, riešiac

Antikvariát

pritom predovšetkým otázku vlastného životného smerovania.

SKÚSENOSTI KONVERTITU

Dielo je teda odrazom vnútorného pochybu, vývinu, a to dáva novinárskej forme hlbší rozmer. Z tohto hľadiska je osobitne zaujímavý autorov predhovor a tiež záver, napísaný s odstupom času, štvrtstoročie po napísaní samotnej knihy. Dozvedáme sa tu, do akej miery ovplyvnila Messoriho pri tvorbe vlastná skúsenosť konvertitu, ako aj vtedajšia kultúrna klíma – na prelome šestdesiatych a sedemdesiatych rokov minulého storočia: „*Kto zažil tie roky, nie náhodou označené za olovené, vie, aká nástojčivá bola túžba aj v samotnej Cirkvi ospravedlňovať sa pred obvineniami, ktoré jej adresoval marxizmus.*“ Vtedy sa zdalo, a mysleli si to aj viacerí kresťania, že náboženstvo musí ustúpiť pred novou víťaziacou ideológiou.

Messori si však postupne uvedomil, že na poli politiky, sociológie či ekonómie nemožno nájsť „*zmysel žitia a umierania*“, a tak dospel k obráteniu a rozhodol sa ísť cestou náboženského bádania, nie politickej angažovanosti, hoci vyštudoval politológiu.

PLATNÉ POSOLSTVO

Čitateľ má o čom premýšľať: o skrytom Bohu, o rozličnosti náboženstiev a výnimcočnosti kresťanstva, o marxizme ako náboženstve bez Boha, o kritike biblickej viery... Otázok bude zrejme vždy viac než odpovedí, ale to nemení

Vittorio Messori

nič na tom, že kladenie otázok o zmysle bycia je dôležité a dôležité je aj poctivé hľadanie odpovedí. Najhoršie by bolo zláhostajnieť a otupieť, zostať v uzavretosti toho, čo ponúka a vnukuje súčasný svet.

Kresťanstvo prežilo podľa Messoriho všetky doterajšie búrky a útoky – bez toho, že by padli jeho historické základy, skôr naopak, „*vedecká kritika ich ešte upevnila*“. Jeho posolstvo nestratilo svoju platnosť ani príťažlivosť. Smeruje k pretvoreniu človeka aj sveta a v tomto zmysle je stále nové, ba „*hlboko revolučné*“.

Messori prichádza k záveru, že ak hovoríme o Ježišovi Kristovi, hypotéza viery je jedine prijateľná. Pritom kresťanstvo nemožno zredukovať na súčasť mozaiky náboženstiev. Náboženstvá nie sú si rovné, nie sú rovnako pravé ani rovnako falošné. Viera si vyžaduje rozumové zdôvodnenie, v princípe je však darom od Boha: „*A Boh ho neodopiera tým, čo ho hľadajú s úprimným srdcom.*“

JÁN MARŠÁLEK

Vittorio Messori: Hypotézy o Ježišovi, Bratislava, Lúč, 2006

**Predplatte si
VOX
na rok 2017**

Nezabudli
ste si
predplatit'
VOX?

Objednávky:
vox.zdruzenie@gmail.com 0918 472 420

Slovenský kňaz Jozef Zalibera pôsobil ako misionár medzi rodákmi v USA a v Kanade

Budovateľ krajanského školstva a kláštorov

Za to, že Slováci nestratili svoju vieru v Boha ani v d'alekej Amerike, je zásluha aj spišského kňaza JOZEFA ZALIBERU.

Jozef Zalibera sa narodil dňa 11. januára 1882 v spišskej obci Letaňovce na okraji Slovenského raja. Teológiu študoval v biskupskom seminári v Košiciach a v roku 1906 ho vysvätili za kňaza. Na Slovensku pôsobil ako pedagóg, ale v roku 1914 odišiel do USA. Ako kňaz účinkoval v mestách Struthers v štáte Ohio a Whiting v štáte Indiana. Od roku 1920 bol v štáte Michigan. Najprv misijné pôsobil medzi Slovákm na celom území štátu, neskôr ako správca Osady sv. Cyrila a Metoda v Detroite. V roku 1923 ho poverili starať sa o rehoľu slovenských dominikánov v USA. Na odpočinku žil v ich kláštore v michiganskom Oxforde. Tam potom dňa 13. decembra 1967 zomrel.

Už na Slovensku prejavil Jozef Zalibera mimoriadne pedagogické a organizačné schopnosti, a to najmä v práci s učňovskou mládežou. Prostredníctvom ochotníckeho divadla vplýval na mládež v širokom okolí Košíc. Napokon sa stal diecézny moderátor katolíckej mládeže.

V Amerike povznesol Jozef Zalibera na vysokú úroveň Osadu sv. Cyrila

a Metoda v Detroite a založil ďalšie štyri slovenské osady – v roku 1920 Osadu sv. Jozefa v Owosso, v roku 1923 Osadu sv. Andreja a Benedikta v na západnej strane Detroitu, roku 1926 Osadu Božského Srdeca vo Flinte a napokon v roku 1935 Osadu sv. Cyrila a Metoda v kanadskom Windsore.

Pre slovenské dominikánky v Amerike zakladal a budoval kláštory – vo Warené pri jazere Pontiac a v Oxforde. Zaslúžil sa tým aj o rozvoj slovenských farských a vyšších škôl v štáte Michigan i mimo neho. Začal priamo v svojej farnosti, ktorá nemala školu. Preto v roku 1923 premenil kostol počas pracovných dní na osemriednu školu. Po večeroch organizoval a viedol v kostole kurzy amerického občianstva a angličtiny. Kúpil pozemok, na ktorom postavil nový veľký kostol, základnú školu, auditórium i kláštor. V roku 1945 tu postavil aj strednú školu.

Jozef Zalibera bol spoluzakladateľom samostatnej kongregácie slovenských sestier tretieho rádu sv. Dominika so sídlom v Oxforde a stal sa ich duchovným radcom.

**Súčasný Kostol sv. Cyrila a Metoda v Sterling Heights v Detroide (hore)
a Kostol sv. Cyrila a Metoda v kanadskom Windsore**

Tento agilný slovenský kňaz sa angažoval aj v občianskom živote. Zapájal sa do činnosti dobročinných spolkov a hnutí. Finančne podporoval americko-slovenské spolky a organizácie. V roku 1967 ho vyznamenali Zlatou cyrilskou medailou s reťazou.

*LUDOMÍR V. PRIKRYL
(Snímky: archív)*

**Objednajte si
dvojtýždeník o náboženstve a kultúre**

VOX

Celý ročník

si môžete objednať

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídeť tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby

uveďte

priezvisko a adresu

VOX

**Dvojtýždeník o náboženstve
a kultúre**

Vydáva Rada pre vedu, vzdelanie
a kultúru KBS

Adresa redakcie: Dvojkrižna 4,
821 07 Bratislava

ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtýždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: prikryl62@gmail.com

**Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:**

vox.zdruzenie@gmail.com,
prikryl62@gmail.com

+421 915 793 811

Číslo bankového konta:

SK03 0200 0000 0035 0204 0751